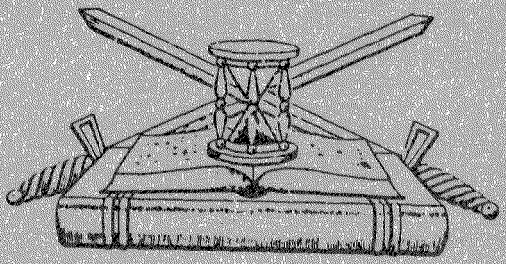
MARS *et* HISTORIA

22e Jaargang nummer 1 - januari/februari 1988

ORGAAN
van de Nederlandse Vereniging ter beoefening van de Militaire Historie. Opgericht 20 augustus 1966. Verschijnt 6 x per jaar.

Beschermheer: Z.K.H. Prins Bernhard der Nederlanden.

SAMENSTELLING VAN HET BESTUUR:
Voorzitter: H. Muller, **Vice-Voorzitter:** F.J. van Lier, **1e Secretaris:** Mevr. P.H.Th. Dumon, **Penningmeester:** drs. J.A. Bom, **2e Secretaris:** E.W. van Popta, **Leden:** Jhr.Mr. D.J.H.N. den Beer Poortugael, J. van den Berg, B.C. Cats, H.F. Fabri, C.N. Nicolas, Mr. Ch.L.M. Schaepman.

ADRESSEN DAGELIJKS BESTUUR:
Voorzitter: Willem III-laan 14, 4835 LB Breda, tel.: 076-653239. **Secretaris:** Aart van der Leeuwlaan 56, 2624 LD Delft, tel.: 015-567564. **Penningmeester:** Storm van 's-Gravesandeweg 23, 2242 JB Wassenaar, tel.: 01751-18624. De contributie bedraagt per jaar min. **f 35,00**, te storten op rek.nr. 65.82.12.125 van de Nederlandsche Middenstandsbank te Wassenaar, t.n.v. de Nederlandse Vereniging van Militaire Historie of op giro **29 40 790** van de N.V.M.H. te Wassenaar.
SAMENSTELLING REDAKTIECOMMISSIE: J. van den Berg, H.F. Fabri, E.W. van Popta. **Redaktie-adres:** Mgr. Bekkerslaan 151, 2286 CE Rijswijk (Z.H.), tel.: 070-937425.

Ledenadministratie: EW. van Popta, Mgr. Bekkerslaan 151, 2286 CE Rijswijk (Z.H.), tel.: 070-937425.

AFDELINGSCORRESPONDENTEN:

(1) 'KRIJGSGESCHIEDENIS, KORPSGESCHIEDENIS KL' vóór 1813 olv drs. J.P.C.M. van Hoof, Smaragdhorst 185, 2592 RJ 's-Gravenhage, 070-855821
ná 1813 olv E.H. Brongers, Rhodestraat 20, 6363 AZ Wijnandsrade (gem. Nuth) 045-242962

(2) 'TRADITIES EN CEREMONIEEL' olv P. van der Burg, Hoofdstraat 94, 3972 LC Driebergen 03438-17588

(3) 'UNIFORMKUNDE' olv F.A.Th. Smits jr., Wilgendreef 289, 2272 ET Voorburg 070-873961
M. Talens, Salomonszegel 115, 7322 ET Apeldoorn

(4) 'RIDDERORDEN EN ONDERSCHEIDINGEN' olv H.G. Meyer, Vollenbergstraat 6, 5801 RP Venray 04780-82992
B.W. Wagenaar, Händelstraat 18, 1901 VA Castricum 02518-53084

(5) 'MILITAIRE EMBLEMEN' olv. B.C. Cats, Claudiagaarde 72, 1403 JR Bussum 02159-13563
C. van Ekeris, Anslostraat 183, 2533 KD 's-Gravenhage 070-886566

(6) 'WAPENS EN MUNITIE' olv J. Lenselink, Oxfordlaan 49, 2314 EB Leiden 071-894012

(7) 'MILITAIRE MUZIEK' olv mr. R.A. Schimmel, de Mildestraat 57, 2596 SW 's-Gravenhage 070-246568

(8) 'OVERZEESE VERSTERKINGSWERKEN MET NEDERLANDSE HISTORIE' olv A.F. Lancker, Secanets 39, 03779 Setla (Alicante), Spanje

(9) 'MARITIEME GESCHIEDENIS' olv M.K. Zaagman. Ds. Van den Boschlaan 225, 2286 PH Rijswijk (Z.H.) 070-946539

(10) 'NAPOLEONTICA' olv. Joh. Schaede, Wouwermanstraat 3III, 1071 LW Amsterdam

(11) 'TWEEDE WERELDOORLOG' olv J.H. Berlemon, J.F. Kennedylaan 70, 2324 EX Leiden

(12) 'MILITAIRE EN CIVIELE MINIATUURFIGUREN' olv. C. Frazer, H. Cleyndertweg 461, 1025 DT Amsterdam 020-368331

(13) 'VAANDELS EN STANDAARDEN' olv Kl. Sierksma. 'Nij Midgaard', Woelwijk 1, 9255 KE Tytsjerk

(14) 'EERSTE WERELDOORLOG' olv dr. F. Snapper, Burg. Patijnlaan 136, 2585 BM 's-Gravenhage

(15) 'KONINKLIJKE MARINE'
vacant

(16) 'MILITAIRE GENEALOGIE' olv G. van Zuijdam, Dennenlaan 12, 7313 AM Apeldoorn

(17) 'MILITAIRE FOLKLORE' olv F.W. van Steen, Lion Cachetstraat 2, 3851 ZE Ermelo 03417-51983

(18) 'MILITAIRE VOERTUIGEN EN TANKS' olv M.C. van der Hoog, Surinamestraat 40, 2585 GK 's-Gravenhage 070-634391
J. Bloemendaal, Scheldelaan 10, 2105 XG Heemstede 023-291324
W. den Dunnen, Hendrik Hamelstraat 58, 2595 VM 's-Gravenhage 070-834659

(19) 'KONINKLIJKE LUCHTMACHT' olv J. van den Berg, Cronestein 85, 2804 EL Gouda 01820-34283
P.C. Boer, Waterklaver 2, 2804 PN Gouda 01820-35332

(20) 'KNIL' olv. C.A. Heshusius, Van Alkemadelaan 350, flat 316, 2597 AS 's-Gravenhage 070-248495

(21) 'MILITAIRE BIBLIOGRAFIE TIJDSCHRIFTEN'
vacant

(22) 'MILITAIRE GEDENKTEKENS EN MONUMENTEN' olv J. Albarda, Lindenheuvel 12A, 1217 JX Hilversum 035-46815
drs. J.A. Bom, Storm van 's-Gravesandeweg 23, 2242 JB Wassenaar 01751-18624

(23) 'KORPS MARINIERS' olv drs. J. Nuis, Graaf Willem de Oudelaan 187, 1412 AS Naarden 02159-46037

Reeds verschenen nummers kunt U, zolang de voorraad strekt, aanvragen bij de heer J. van den Berg, Cronestein 85, 2804 EL Gouda.
Losse nummers, inclusief portokosten *f* 6,75, over te maken aan de penningmeester. Het vierde Lustrumnummer (nr. 5/86): *f* 12,50, inclusief portokosten.

MARS *et* HISTORIA

De 'NEDERLANDSE VERENIGING TER BEOEFENING VAN DE MILITAIRE HISTORIE', opgericht op 20 augustus 1966 en erkend bij K.B. no. 50 van 14 juni 1968, is er voor allen, die zich verdiepen in de studie van geschiedenis, ceremoniëel, tradities, uniformen, emblemen, wapens en onderscheidingen van militaire en semi-militaire organisaties, meer in het bijzonder die van Nederland en de (voormalige) overzeese Rijksdelen.

INHOUD

F.J. van Lier: Militariade
G.J. Casius: De aanschaf van B-25 bommenwerpers voor de ML-KNIL 1941-1942 (deel 1)
Chr. Lammers: De 'Kukri'
F.W. van Steen: 'Snedders' de voormalige mascotte van het Korps Commandotroepen in Roosendaal
Boekbesprekingen
Bestuursmededelingen:
Open dagen Krijgsmacht 1988; Filmdag 9 april a.s.; 3e opgave van wijzigingen en aanvullingen op de ledenlijst van 1 september 1987
Inhoudsopgave Mars et Historia, 21e jaargang 1987, samengesteld door E.W. van Popta

JAARPROGRAMMA 1988

9 april:	Filmdag in het Militaire Luchtvaart Museum te Soesterberg.
14 mei:	Voorjaarsexcursie naar Arnhem.
28 mei:	Jaarlijkse vergadering met afdelingscorrespondenten in Den Haag.
17 of 24 sept.:	Najaarsexcursie.
5 nov.:	Jaarlijkse algemene ledenvergadering in het Militaire Luchtvaart Museum te Soesterberg.

RICHTLIJNEN VOOR DE INZENDING VAN KOPIJ

1. Tekst

a. Onder de titel: naam auteur met eventuele titel.
b. Kopij typen op A-4 met anderhalve regelafstand.
c. Marge ca. 5 cm.
d. Pagina's bovenaan doorlopend nummeren.
e. Bij latere tussenvoegingen van pagina's nummer van voorgaande pagina gevolgd door letter (a, b, enz.).
f. Spelling: voorkeurspelling (Van Dale/ Woordenlijst Spellingscommissie).
g. Opnieuw typen van een pagina, in geval van veel doorhalingen/wijzigingen/correcties.

2. Illustraties

a. Foto's zwart/wit, glanzend; formaat 9 x 12 of 13 x 18 (ook kleurenfoto's, geen negatieven of dia's).
b. Op de achterzijde vermelden: Mars et Historia/naam auteur/nummer waarmee in de tekst naar de afbeelding wordt verwezen.

3. Inlevering kopij

Redaktieadres: Mgr. Bekkerslaan 151, 2286 CE RIJSWIJK (ZH), tel.: 070-937425.

Bij voorbaat dank voor Uw medewerking.

Op de voorkant:
North American B-25 Mitchell van de United States Army Air Force. Zie artikel 'De aanschaf van de B-25 bommenwerpers voor de ML-KNIL 1941-1942 (deel 1).

MILITARIADE

Een tweemaandelijkse rubriek vol wetenswaardigheden, voor U en met U verzameld door F.J. van Lier, Herenstraat 9, 4116 BK Buren (Gld).

1. Zo zijn we begonnen aan de tweeëntwintigste jaargang van ons lijfblad!
   U, beste lezers, wil ik graag een voorspoedig 1988 toewensen in vrede en gezondheid. Samen zullen we gaan proberen onze vereniging meer leden en ons blad meer kopij te bezorgen. Immers langzaam maar zeker stevenen we af op ons zilveren jubileum en dan moeten we toch een kwalitatief en kwantitatief sterke vereniging aan den volke kunnen tonen! Helpt U allen mee, dan zal dat best lukken. Alvast bedankt.
2. In het 'Zeitschrift für Heereskunde', 1987 nr. 322/333, las ik, dat de eerste vrouw, die het ridderkruis van het Legioen van Eer mocht ontvangen Angélique Marie-Josèphe Brulon-Duchemin was. Zij werd in 1772 te Dinan (Bretagne) geboren, huwde omstreeks 1790 ene sergeant Brulon, die kort na het huwelijk sneuvelde. Met 20 jaren trad zij met goedkeuring van de superieuren in dienst bij het 41ste Infanterieregiment. Zij verrichtte haar diensten uitstekend en werd achtereenvolgens bevorderd tot korporaal en sergeant. In totaal bleef zij zeven jaar in dienst, in welke tijd zij deel nam aan zeven veldtochten en driemaal werd gewond. Als gevolg daarvan werd zij naar het Invalidenhuis in Parijs overgebracht. In 1822 werd zij tot Sous-Lieutenant bevorderd.
   Op 15 augustus 1851 verleende Louis-Napoleon haar naast de St. Helenamedaille het ridderkruis van het Légion d'Honneur. Zij stierf op 13 juli 1859 en werd in uniform begraven.
3. Ooit gehoord van de Militaire Orde van de Karbouw? In 'Trading Post' van de American Society of Military Insignia Collectors, april/juni 1987, staat een interessant artikeltje over deze voor de Amerikaanse troepen op de Philippijnen in november 1900 ingestelde militaire onderscheiding. De orde heeft bestaan tot 1913. De officiële benaming was 'The Military Order of the Caraboa.' Het onderscheidingsteken bestond uit een bronzen gelijkzijdige driehoek, waarop in goudrelief de kop van een karbouw en profile. In de top van de driehoek een monogram van de letters M.O.C. Het lint khakikleurig (13/16") met donkerblauwe afzetting (1/4"), hangend aan een bronzen gesp, waarop de naam van de orde en relief, omringd door een zee, waaruit een vulkaan oprijst. Op de achterzijde van de onderscheiding is het wapen van de republiek der Philippijnen afgebeeld.
4. Wist U trouwens, dat de bezetting van de Philippijnen door de V.S. plaats vond in ht kader van de Spaans-Amerikaanse oorlog en dat in die oorlog aan Admiraal John Dewey de rang van Admiral of the Navy werd verleend, 'n rang, waarbij zes sterren werden gedragen en dat Dewey tot nu toe de enige is, aan wie deze rang werd verleend? Dewey behaalde de overwinning op de Spanjaarden in de baai van Manila, waardoor de Amerikanen de bezetting konden uitvoeren. Zij bleven er 46 jaren!
5. Voor de verzamelaars van militaire prentbriefkaarten zij vermeld, dat het 'Royal Signals Museum' twee nieuwe kaarten aan de bestaande serie van vier heeft toegevoegd. De nieuwe kaarten zijn reproducties van korps-schilderijen van de hand van Peter Archer, genaamd 'Frontier Ambush' (Waziristan, 1924) en 'Contact, wait out' (Falkland, 1982). De kaarten zijn te koop voor 10 p. per

stuk plus kosten van verzending bij 'Royal Signals Museum', Blandford Camp, Dorset DT II 8 RH, England.

6. Eerder maakte ik U attent op de Britse serie 'Men-at-Arms' van de uitgeverij Osprey. Zo langzamerhand nadert de uitgave van nummer 200! Van de uitgaven van de laatste maanden wil ik noemen de deeltjes (telkens twee) over het 'Austrian Army of the Napoleonic Wars' en 'The Russian Army of the Napoleonic Wars. Meer hedendaags zijn 'The Canadian Army at War' en 'Modern African Wars I, Rhodesia 1965/80.' Voor de emblemenverzamelaars zullen speciaal de twee boekjes 'British Battle Insignia' welkom zijn. Het ene handelt over de periode 1914/18 en het andere over de periode 1939/45. De boekjes zijn verkrijgbaar via iedere goede boekhandel.
7. Een kleurrijk boekje is 'The Irish Soldier in Unifil', een collectie losse schetsbladen, welke 24 bladvullende kleurenillustraties vertonen van de United Nations Interim Force in Libanon en wel speciaal van het 59ste Ierse bataljon. De kleurentekeningen zijn van Sgt. M. Clarke en gemaakt naar het leven in de eenheid. De prijs van het boek bedraagt £ 6,20, inclusief porto. Het is te bestellen bij: An Cosantoir, Army Headquarters, Parkgate, Dublin, Ireland.
8. Onder onze leden bevinden zich vele enthousiaste bezoekers van de jaarlijkse Edinburgh Military Tattoo. Voor hen is het goed te weten, dat er van de taptoe 1987 een video-band is verschenen, onder de titel 'Edinburgh Military Tattoo 1987', speelduur 73 minuten, BBC-Video, prijs £ 12,99.
   Hierop onder meer de openingsfanfare; pipes and drums (met o.a. de Canadian Cadet-organisations); de Koninklijke garde van Noorwegen met hun perfecte drill; de muziekkorpsen van The Royal Highland Fusiliers, Queen's Own Highlanders, Seaforth and Camerons, Argyle and Sutherland Highlanders en de Irish Guards, die tesamen traditionele Schotse wijsjes spelen. Voorts nog enige semi-militaire muziekkorpsen en 'n finale met 500 deelnemers, die helaas in de stromende regen plaats vond.
9. De 'Vereniging van Nederlandse Wapenverzamelaars' vierde in 1987 haar zilveren jubileum o.a. met de uitgave van een magnifiek jaarschrift, dat voor niet-leden verkrijgbaar is voor *f* 35,-- via de secretaris, de heer Ham, tfn.: 05763-1704. Naast enige korte artikelen wordt de hoofdmoot van dit jaarschrift gevormd door een uitgebreid artikelen over 'Maastricht Ivory-stocked pistols 1650-1675', een waarlijk subliem artikel met voortreffelijke kleurenfoto's (bijna 90!). Wij feleciteren de Vereniging van Nederlandse wapenverzamelaars met de geslaagde uitgave van dit fraaie jubileumnummer en uiteraard ook met het 25-jarig bestaan, waaraan - naar wij hopen - nog zeer vele jaren zullen worden toegevoegd.
10. Ons jongste krijgsmachtdeel, de Koninklijke Luchtmacht, bestaat dit jaar driekwart eeuw. Ter gelegenheid daarvan zal er een uit drie delen bestaand gedenkboek verschijnen, voorzien van vele nooit eerder gepubliceerde foto's uit particulier bezit. Voorts zal een speciale jubileum-langspeelplaat worden uitgegeven met muziek van vroeger en nu, gespeeld door de Kapel van de Koninklijke Luchtmacht. Informatie over e.e.a. is te verkrijgen bij het Projectbureau KLu-75, Postbus 20704, 2500 ES Den Haag, tfn.: 070-492851.

GERARD J. CASIUS

De aanschaf van B-25 bommenwerpers voor de ML-KNIL, 1941-42

In het kader van het modernisatieplan 1940 voor de ML-KNIL werd de aanschaf voorgesteld van 162 middelzware bommenwerpers ter vervanging van de verouderde Glenn Martin 139/166 vliegtuigen. Dit aantal vliegtuigen was voorzien voor het uitrusten van negen Afdelingen met negen 1e lijns en negen reserve vliegtuigen elk.(1) Aanvankelijke pogingen om hiervoor de Lockheed Model 37 (Ventura) aan te schaffen liepen vast op het uitblijven van de vereiste toestemming van de Amerikaanse overheid (2), doch begin 1941 slaagde de Neth. Purchasing Commission (NPC) erin om een overeenkomst te sluiten met North American Aviation Corporation voor de levering van 162 B-25 bommenwerpers.(3)

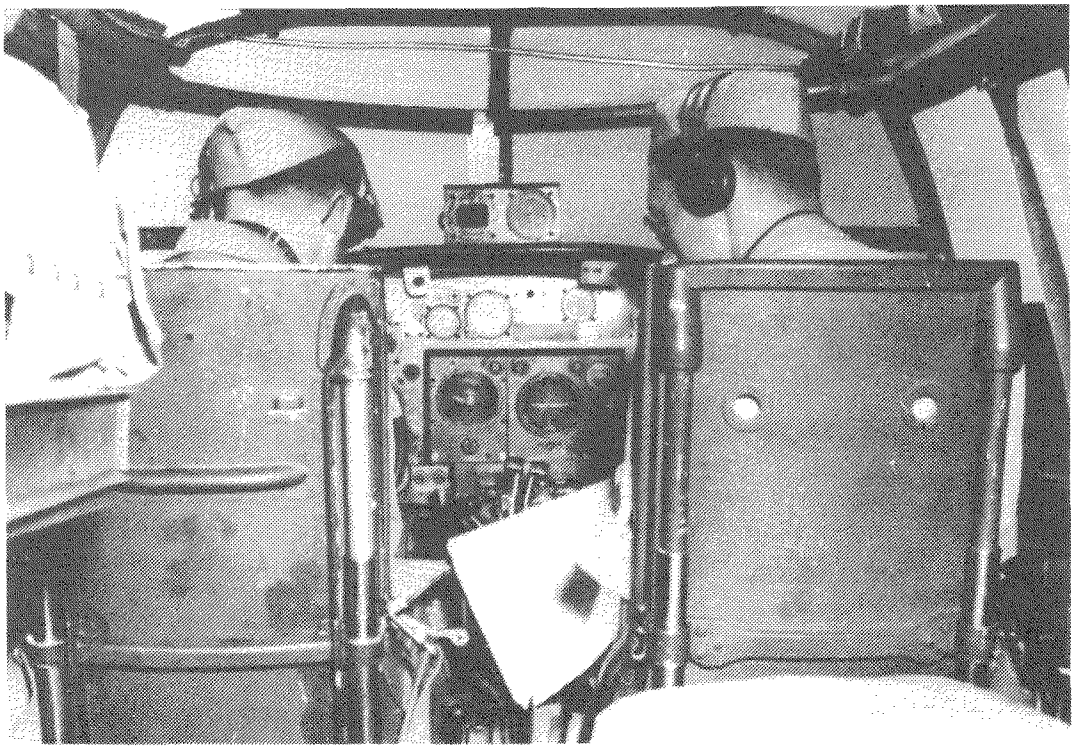
Alhoewel het achteraf beschouwd misschien vreemd klinkt dat men de zo geslaagde B-25 wel en de Ventura niet kon bemachtigen, was dat in 1941 niet zo onlogisch. Lockheed was een bedrijf met grote ervaring in de bouw van meermotorige vliegtuigen en had goede connecties met de USAAF en RAF en het was volbezet met orders. North American daarentegen was betrekkelijk jong en een veel kleiner bedrijf met niet meer reputatie dan als bouwer van wat series eenmotorige lesvliegtuigen. De USAAF had een bestelling lopen voor 184 B-25A en B bommenwerpers, waarvan de eerste pas in februari 1941 in operationeel gebruik kwamen. Een tweede USAAF opdracht voor 863 B-25C's was geplaatst op 1 oktober 1940, als 'garantie' op onvoorziene omstandigheden, maar de B-25 stond toch officieel nog niet hoog aangeschreven en tegen een Indische order bestond geen bezwaar.
Het ML-contract (No. 7131 L/NA) voor 162 vliegtuigen van het type B-25C-5 voor de ML werd er op 30 juni 1941 getekend (4) en voorzag in het volgende afleveringsschema: (5)

november 1942 - 25
december 1942 - 50
januari 1943 - 80
februari 1943 - 7

Het ML contract zou worden afgewerkt na voltooiing van het bovenvermelde USAAF contract op de NAA fabriek te Inglewood, Californië.(4)
Terwijl de inkt op het ML contract nauwelijks droog was, werden door het NPC al pogingen gedaan om de aflevering te vervroegen. Majoor E.J.G. te Roller van het NPC schreef op 30 juni 1941 een brief aan Generaal 'Hap' Arnold waarin hij verzocht om vervroegde aflevering, om assistentie bij het overvliegen naar Ned. Indië en om levering van de benodigde operationele uitrustingsapparatuur. Op 19 juli werd hierop door de USAAF een antwoordbrief samengesteld, die echter pas na rijp beraad op 11 augustus werd verzonden, ondertekend door Gen. Spaatz. De brief bevatte de toezegging dat de leverantie kon worden vervroegd tot het volgende schema:

maart t/m september 1942 6 per maand - 42
oktober en november 1942 18 per maand -36
december 1942 en januari 1943 36 per maand - 72
februari 1943 12 per maand - 12

Dit kwam erop neer dat de USAAF aanvankelijk uit haar eigen contract 6-18 toestellen per maand afstond aan de ML, die dan gedurende november 1942 t/m februari

Cockpit van een ML-Mitchell.

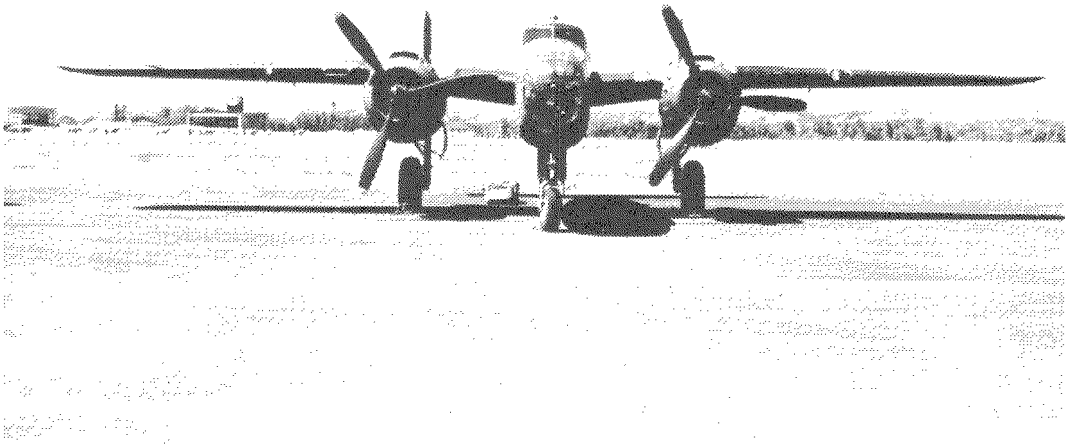
1943 werden teruggenomen uit de ML-produktie. Deze regeling was goedgekeurd onder voorbehoud dat zij kon worden herroepen 'in the light of the conditions which may exist in March 1942.'(6)
Een zeer groot probleem was het verkrijgen van bommenricht-apparatuur en de bijbehorende automatische piloot en driftmeter, want hoewel het plaatsen van een contract al een prestatie van de eerste orde was in 1941, moest alle bijbehorende apparatuur nog weer apart aangekocht worden. De Nederlandse B-25C's zouden worden uitgerust met het Sperry S-1 bombsight, gekoppeld aan de Sperry A-5 automatische piloot. Deze apparatuur was echter nog niet voor Nederland vrijgegeven en Gen. Spaatz moest daarom het NPC mededelen dat er naar reeds vrijgegeven bommenrichtkijkers moest worden uitgezien.(6) In praktische termen betekende dit dat het verouderde Estoppey bombsight moest worden gebruikt, dat reeds in 1936 voor de Glenn Martins als verouderd was afgewezen! Pogingen om de Sperry te krijgen werden daarom op hoog niveau voortgezet door Generaal L.H. van Oyen, commandant van de ML-KNIL die van september t/m november 1941 op bezoek was in de V.S. Hij benaderde Lend-Lease Administrator Edward Stettinius met als resultaat dat de USAAF in oktober opdracht kreeg uit te zoeken of er toch geen Sperry bombsights 'te vinden waren.'(7) Aangezien de Sperry apparatuur wel werd geleverd aan de Engelsen, werden dezen benaderd met het verzoek om produktieruimte af te staan zodat Ned. Indië voorzien kon worden. Ook dit vlotte niet erg, zodat op 8 november 1941 de USAAF zelfs aan de Britisch Purchasing Commission verzocht om RAF Mark XIV bommenrichters af te staan, die in Amerika zouden worden gebouwd.(8) Het antwoord op dit verzoek is onduidelijk, maar kon slechts onbevredigend zijn.
Gen. Van Oyen schreef nogmaals naar Stettinius en stelde ten einde raad voor om, als een tekort aan bombsights het probleem was, dan maar 1/3 van de vliegtuigen met de S-1/A-5 combinatie uit te rusten, zodat dan

twee toestellen zonder bommenkijker in formatie met een volledige uitgerust toestel konden bombarderen.(9) Met dit nogal lange relaas over bommenrichters zou misschien de indruk gewekt zijn dat dit het enige probleem was, maar evenzeer waren er moeilijkheden met het verkrijgen van de driftmeters, mitrailleurbewapening, generatoren en radio's, die ook allemaal apart moesten worden gecontracteerd.(10) Een andere moeilijkheid, samenhangend met de aankoop van al deze apparatuur voor de B-25's was het keuren en afnemen bij de verschillende leveranciers. Aangezien een groot gedeelte van dit materiaal natuurlijk identiek was aan USAAF leveranties, werd door het NPC verzocht de keuring te laten geschieden door USAAF inspecteurs bij de diverse fabrieken.(11) De Amerikanen stemden hierin toe, maar het was bekend dat de Nederlanders gewoonlijk alle opschriften in de Nederlandse taal lieten stellen en intrumenten in metrische eenheden deden uitvoeren, zodat als voorwaarde werd gesteld dat de USAAF standaard volkomen moest worden geaccepteerd.(12)

Voorts was er natuurlijk het probleem hoe de B-25's naar Indië te laten vliegen. In zijn brief van 11 augustus 1941 deelde Gen. Spaatz mede dat een toezegging voor ferrybemanningen van de USAAF niet kon worden gedaan, aangezien men geen idee had of ze ten tijde van de afleveringen wel gemist konden worden (profetische woorden!). De USAAF bood echter aan ML bemanningen op Amerikaanse B-25's te oefenen voor het overvliegen en gaf tevens toestemming om drie B-25's vrij te geven voor vervroegde aflevering aan de ML in september 1941 voor dit doel, op voorwaarde 'that the manufacturer can produce these planes to your specification without delaying Army production.'(6) Dit was een zeer welwillend aanbod van de Amerikanen, want men moet niet vergeten dat in het nog neutrale Amerika grote politieke tegenstand was tegen leveranties aan in oorlog zijnde landen. Het aanbod van Gen. Spaatz kwam er op neer dat deze drie in september 1941 beschikbaar te stellen B-25's uit het lopende contract voor 184 B-25A en B's zouden moeten komen want verder was er nog geen aanbouw van B-25's.(4) Er zou dus logischer wijs wèl vertraging in de USAAF aflevering plaats vinden en de bovenvermelde engelstalige aanhaling zal dan ook wel niet meer dan een politieke rugdekking zijn geweest. Omdat de USAAF B-25's werden gebouwd met het geheime Norden bombsight, moesten de toestellen omgebouwd worden voor de Sperry installatie, hetgeen de aflevering nog tot februari 1942 vertraagd zou hebben. Ten tijde van het uitbreken van de oorlog met Japan in december 1941 waren al deze problemen nog geenszins opgelost. Door de plotseling ontstane crisis besloot de Ned. Indische regering echter aan te dringen op een nog snellere aflevering van de B-25's, maar al spoedig bleek dat na Pearl Harbor de stemming in Amerika eerder gericht was op inbeslagname van buitenlandse orders dan op snelle hulpverlening aan bondgenoten. Op 26 december ontving Majoor Te Roller als 'kerstcadeau' een weigering van de USAAF Materiel Division Executive op het verzoek om versnelde levering van de B-25's, alsook van 72 jachtvliegtuigen.(13) Medio januari 1942 veranderde de Amerikaanse houding echter, wellicht met het Amerikaanse debacle op de Philippijnen. Na een dringend verzoek van Lt. G.G. Dr. H.J. van Mook, die op een speciale missie naar Washington was gekomen, overwoog de Amerikaanse regering dat de vesterking van Ned. Indische defensie in het belang van Amerika was. Op 21 januari werd besloten een 60-tal voor de USAAF gecontracteerde B-25C's vrij te geven voor directe levering aan Ned. Indië. De aflevering van deze toestellen zou plaatsvinden met 10 in januari, 43 in februari en 7 in maart.(14) Deze toewijzing kreeg het nummer N-202 in het Purchase Negotiation Request schema.

Andere noodtoewijzingen kort na de Pearl Harbor aanval waren N-102 voor 32 DB-7B Bostons (Kon. Marine); N-134 voor 36 Curtiss P-40E jagers (15); N-137 voor drie C-47's (16) en 24 Vought OS2U-3 Kingfishers (Kon. Marine).

Op 28 januari 1942 werd het U.S. Air Corps Ferry Command belast met het regelen van het overvliegen van Nederlandse B-25's van

North American B-25 van de ML-KNIL.

Inglewood, Californië, naar 'such places as the Neth. Indies government may select and to accomplisch this ferrying by any means at its disposal.'(17) Deze voortvarende aanpak bracht voor Brig. Generaal Robert Olds, commandant van Ferry Command, de nodige problemen met zich mee, omdat hij de ferry-contracten moest afsluiten als normale USAAF opdrachten, doch de financiële afwikkeling moest met Ned. Indische fondsen gebeuren, hetgeen van twijfelachtige legaliteit was.(18) Op 6 februari deelde Olds echter mede dat hij een contract had afgesloten met Consolidated Aircraft Company om 8 B-25's in februari over te brengen, 16 in maart en 15-32 per maand daarna, afhankelijk van de produktie afleveringen. Bovendien verzorgde hij een overeenkomst met British Overseas Airways Corporation (BOAC) om 25 toestellen over te vliegen.(19) Deze Britse assistentie werd enige dagen later verder uitgewerkt in een bespreking in Montreal, waar aan deelnamen Sir Frederick Bowhill, C. in C., RAF Ferry Command, Capt. Thomas of USAAF Ferry Command en Maj. Te Roller van het NPC. Hier werd besloten dat de RAF onmiddellijk 30 bemanningen ter beschikking zou stellen om 20 B-25's via de Afrika-route en 10 via de Pacific route over te vliegen.(20) Gen. Olds deelde aan zijn superieuren mede dat Sir Frederick al meermalen RAF bemanningen had aangeboden voor ferry vluchten. Waarom dit zo was is niet duidelijk, maar het aanbod werd gretig aanvaard aangezien Consolidated had laten weten het er misschien na de eerste acht toestellen al bij te moeten laten omdat er geen vervoer terug naar de Verenigde Staten te vinden was voor de ferry-bemanningen. Consolidated had aan de USAAF verzocht om twee LB-30's (Liberators) ter beschikking te stellen doch dit was geweigerd. De U.S. Navy had een geregelde trans-Pacific dienst, maar had hier maar twee grote vliegboten voor ter beschikking en kon slechts passage geven in het zeldzame geval dat er plaatsen onbezet waren.(21)

Enige weken later bleek echter dat de B-25 afleveringen toch voldoende prioriteit kre-

gen om de Consolidated voorrang te geven op de U.S. Navy Coronado vliegboten van Townsville (Australië) naar Hawaii (21), maar nog waren de problemen niet opgelost want op 14 februari deelde Consolidated mee een deposito te eisen van 320.000 dollar voor het overvliegen van 14 B-25's van Californië naar Australië(22). Dit bedrag werd klaarblijkelijk betaald, maar drie weken later schreef Lend Lease Administrator Edward Stettinius een brief aan Consolidated om aan te dringen op verlaging van het bedrag van 15.000 dollar per vliegtuig, plus verzekering, etc.(23) (dit komt neer op ongeveer 1/5 van de aankoopprijs van een B-25!). Het aandringen op deze hoge bedragen was ongetwijfeld het gevolg van de gevaarlijke toestand in het Verre Oosten. Om dezelfde reden werd in februari 1942 ook de mogelijkheid overwogen om ML personeel in de V.S. te oefenen als luchtschutter op de B-25 (24), teneinde de door civiele bemanningen gevlogen toestellen enige bescherming te geven in de oorlogszone.

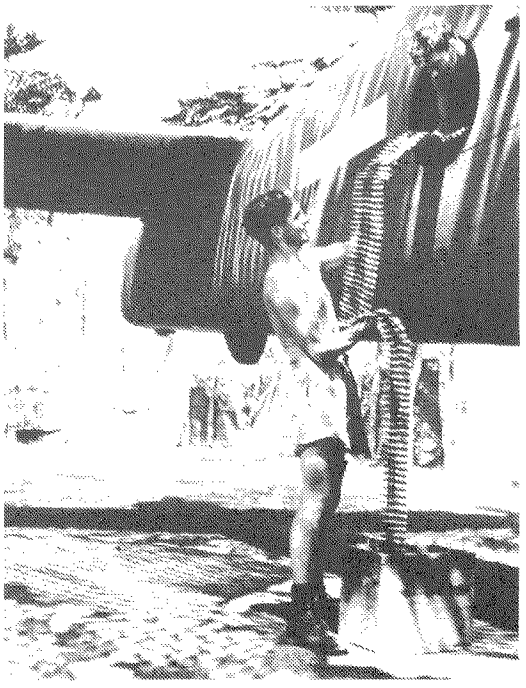
DE AFLEVERING BEGINT

Op 6 februari 1942, nauwelijks twee weken na het goedkeuren van de noodtoewijzing van 60 B-25's aan Ned. Indië, werd het eerste toestel op Hamilton Field in Oakland, Californië overgenomen.
De eerste machine was 41-12457, gevolgd op 13 februari door 41-12440. Deze beide toestellen zijn niet uitgezonden naar Nederlands Indië en het is mogelijk dat ze bestemd waren voor het opleiden van de ML luchtschutters. Dit plan heeft echter geen uitvoering gekregen en uiteindelijk ging no. 457 op 31 mei 1942 naar de Russen. Voor no. 440 is geen verdere aanduiding aanwezig.
De eerste toestellen bestemd voor overvliegen naar Java werden medio februari op het Hamilton Air Depot aan de Nederlanders overgedragen, waar de in 1941 uit Nederland ontsnapte Lt.vl. Hidde Leegstra was geplaatst als afname-vlieger voor het NPC. Waarschijnlijk door de moeilijkheden met de Consolidated ferry- company vertrokken deze drie vliegtuigen via de Atlantische route naar India. In de volgende weken verliep de overdracht zoals aangegeven in Tabel 1. De hier opgesomde 60 vliegtuigen worden op de USAF 'Individual Aircraft Record Cards' vermeld als overgedragen aan 'NEI', alhoewel een aantal uiteindeliijk niet voor Ned. Indië uit de V.S. vertrok. Als voorbeeld van de typische gang van zaken volgen hier de aantekeningen op de vliegtuigkaart van toestel no. 41-12437:
Afgeleverd fabriek
Long Beach 15 februari 1942
Naar Memphis 2 maart 1942
Sacramento Air Depot 5 maart 1942
Hamilton Air Depot NEI 11 maart 1942
(waarschijnlijk de datum waarop de overdracht werd geregistreerd; het werkelijke vertrek vond iets eerder plaats.)
In de Record Cards zijn in totaal 58 vliegtuigen uit de eerst B-25C serie te achterhalen met de aanduiding 'NEI.' (zie tabel I)(25) Daarnaast zijn er twee bekend uit correspondentie van Maj. Te Roller van het NPC, die beschadigd werden in een botsing te West Palm Beach, Florida, op de afleveringsvlucht.(26) Dit geeft een totaal van 60 overgenomen voor Ned. Indië. Na de overname op Hamilton Field gingen deze toestellen echter de facto weer uit Nederlandse handen, doordat ze niet door Nederlandse bemanningen werden overgevlogen. En naar al spoedig zou blijken was het niet eenvoudig ze weer onder Nederlandse controle te krijgen. De capitulatie van het KNIL op 9 maart 1942 maakte praktisch een einde aan de Nederlandse positie als strijdende mogendheid in het Verre Oosten en voor de Amerikanen bestond er dus geen reden meer om vliegtuigen te leveren ter versterking van de Indische defensie met als uiteindelijk doel de vijand weg te houden van de Amerikaanse bases in Australië. Het veranderde Amerikaanse standpunt werd al spoedig op dramatische wijze duidelijk.
In Australië stond het Detachement Boot met 18 bemanningen te wachten op de aankomst van de nieuwe B-25's. Er was ook een klein aantal Amerikaanse legervliegers aanwezig die door het NPC waren gecontracteerd om de ML vliegers om te scholen, alsmede de fabrieks 'tech rep' Jack Fox, een man die weldra befaamd zou worden om zijn technische hoogstandjes en improvisatie

ter verbetering van de B-25. Het eerste toestel door Consolidated over de Pacific gevlogen arriveerde op 2 maart op Archer Field, gevolgd door meerdere op 3 maart.(27) Op 8 maart ontving de Groep Witter van Hoogland haar eerste machine via de Atlantische route. Slechts vijf van de vertrokken zes machines bereikten Bangalore, de zesde (41-12468) verongelukte tijdens de landing in Accra, West Afrika.

De ontvangst van de toestellen viel samen met het bericht van de capitulatie van Java en daarmee kwam het gehele B-25 project op losse schroeven te staan.(27a) Na de overgave werden door het hoofdkwartier van de Militaire Luchtvaart in Melbourne plannen uitgewerkt om met de B-25's een Ned. Indisch squadron uit te rusten en vanuit Australië verder te strijden, doch hoe logisch dit plan ook mocht klinken in Nederlandse oren, de praktijk pakte anders uit. De toestand van Australië was uiterst precair en de Australische regering, zich wel bewust van het feit dat de verdediging van de Z.W. Pacific bijna geheel van Amerikaanse steun afhing, ging accoord met een plan om uit de Philippijnen ontsnapte Generaal MacArthur tot Opperbevelhebber, South West Pacific Area, te benoemen. MacArthur arriveerde op 17 maart 1942 per B-17 uit Mindanao op het later aan de ML zo welbekende vliegveld Bachelor. Hij verkeerde in de veronderstelling dat in Australië reeds voldoende geoefende Amerikaanse eenheden klaar stonden om in de Philippijnen de Japanners terug te kunnen slaan en kon aanvankelijk nauwelijks geloven dat zelfs de Amerikaanse luchtmacht niet in staat was om meer dan een paar dozijn gevechtsvliegtuigen bij elkaar te schrapen.(28)

Toen de harde realiteit bij MacArthur doordrong begon hij direct alle strijdkrachten te reorganiseren en, in typische MacArthur stijl, ook een aantal 'scapegoats' te zoeken die hij voor de situatie verantwoordelijk stelde. De man die hierbij de volle kracht van MacArthurs's toorn te verduren kreeg was luchtmacht-generaal Brett, die het ongeluk had gehad om op 24 januari 1942 tot commandant van de volkomen ontredderde Amerikaanse troepen in Australië te

Een B-25 van de ML wordt van munitie voorzien.

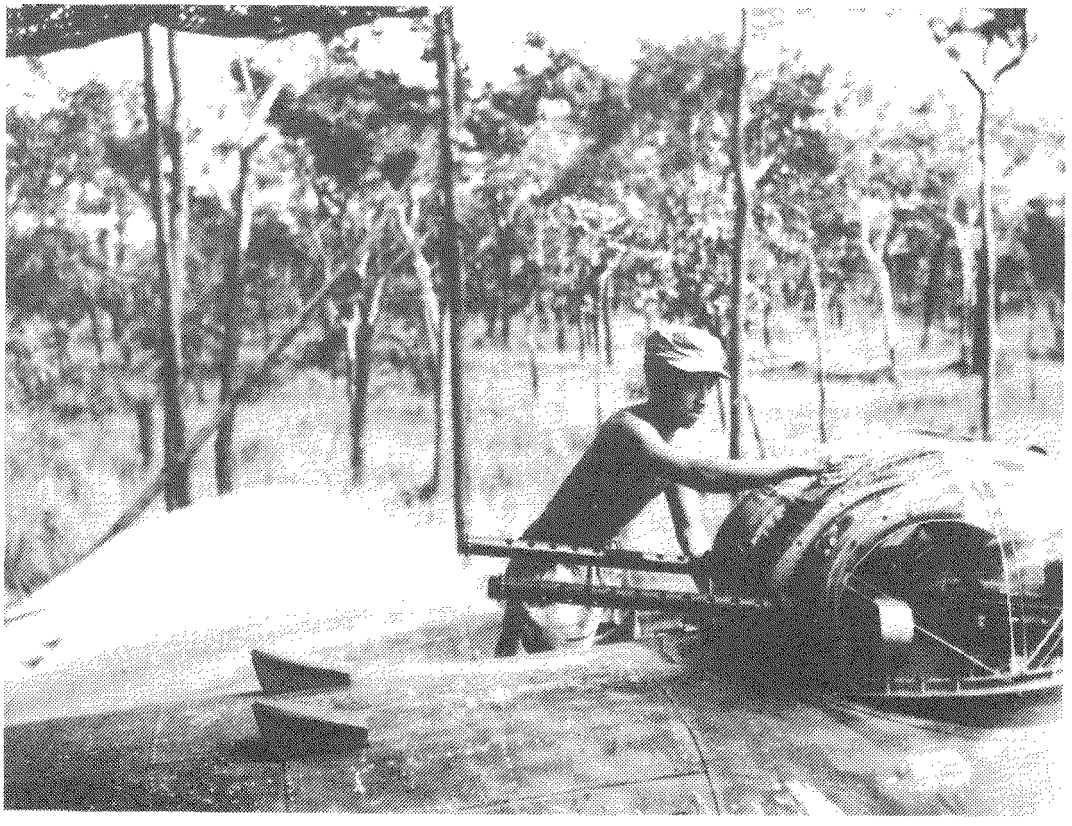
zijn benoemd. MacArthur weigerde Brett te woord te staan en vroeg Washington hem zo spoedig mogelijk over te plaatsen.(29) Bij gebrek aan een geschikte vervanger werd Brett weer commandant van de luchtstrijdkrachten en begon met het voorbereiden van een offensieve aktie. MacArthur had zijn achtergelaten troepen op de Philippijnen beloofd dat hij met versterkingen zou komen en hij drong er nu op aan dat er een, zij het minimale poging zou worden gedaan om luchtstrijdkrachten op Bataan in te zetten. Brett had als goed verstaander slechts een half woord nodig en belastte zijn adjudant Brig. Gen. Royce met de leiding van een gewaagde onderneming om met B-25's en B-17's naar Bataan te vliegen.

De keuze van de B-25 als toestel voor deze raid lag voor de hand, want het was het enige moderne vliegtuig met voldoende vliegbereik (d.m.v. de aanwezige ferry-tanks) beschikbaar in Australië. Regelmatig arriveerden nu Ned. Indische B-25's via de Pacific route in Australië die werden ingedeeld bij het ML Detachement op Archerfield, Brisbane. Op 22 maart waren 10 toestellen

ingenomen. Op 19 maart echter werd een bespreking gehouden waaraan deelnamen Lt. G.G. Van Mook, Gen. Van Oyen, Gen. Brett (USAAF) en Sir Charles Burnett (RAAF), met als doel de aanzienlijke aantallen vliegtuigen die voor de ML uit Amerika arriveerden en uit Indië waren geëvacueerd, over te nemen t.b.v. de USAAF en RAAF. Op deze conferentie werd door Gen. Brett zware druk uitgeoefend op de Indische autoriteiten om de vliegtuigen van ML en het KNILM over te dragen aan de USAAF. Gen. Van Oyen gaf ontwijkende antwoorden betreffende aantallen en afleveringsdata en betoog de dat hij instrukties moest afwachten van de Nederlandse regering in Londen en van Admiraal Helfrich in Ceylon, die zojuist tot Bevelhebber Strijdkrachten Oosten (BSO) was benoemd.(30) Op 23 maart vond een aanvullende bespreking plaats tussen Brett en Van Oyen met als resultaat dat de KNILM vloot aan de USAAF verhuurd zou worden (later werd ze geheel verkocht) en Gen. Van Oyen stemde ook toe dat eerst 12 ontvangen B-25's aan de USAAF zouden worden overgedragen, waarna echter de volgende 18 toestellen zouden worden bestemd voor het op te richten Ned. Indische squadron.
Omstreeks 31 maart 1942 was de situatie met betrekking tot de aflevering van de Nederlandse B-25's ongeveer als volgt:

Totaal toegewezen voor ferry naar Australië:	45
aanwezig bij NEI Detachement Brisbane:	12
Onderweg:	11
Nog af te leveren zodra ferry bemanningen beschikbaar:	22

Tezelfdertijd werd echter door Washington besloten dat met ingang van 1 april 1942 de aflevering van Nederlandse B-25's naar Australië werd stopgezet.(31)
Ingevolge de overeenkomst van 23 maart verscheen op 26 maart een vertegenwoordiger van Gen. Brett op Archerfield, die twaalf B-25's adminstratief van Kap. Boot overnam (31a). Op 28 maart seinde Gen. Brett een bevestiging hiervan naar Washington.(32) Deze vliegtuigen waren bestemd voor de 3rd Bomb Group, die op 25 maart met een aantal volledig geoefende vliegers in Australië zou arriveren. Tegelijkertijd verplaatsten de Amerikanen het eindpunt van de B-25 ferry-route naar hun eigen basis Amberley, waardoor de ML voor het verkrijgen van de beloofde 'eerstvolgende' 18 B-25's geheel op de Amerikanen moest vertrouwen (31a). Op 28 maart gingen Kap. De Vries en Lt. Hagers de eerste van de beloofde vliegtuigen ophalen en arriveerden hiermee op 1 april in Canberra. Dit was de oorspronkelijke N5-134, die in de volgende dagen werd aangevuld met nog 4 stuks. Deze machines werden tussen 2 en 7 juli door de ML omgenummerd om de serie weer met N5-122 te laten beginnen (zie Tabel II). Daarna kwamen de Amerikanen hun beloften niet meer na en het bleef bij 5 toestellen, zij het dat omstreeks 6 juli nog één B-25 werd overgenomen (41-12470), die echter geen bommenrichtkijker had (het verbod op vrijgave van het Norden bombsight was inmiddels weer van kracht geworden). Deze machine werd de N5-127II.
Op 2 april 1942 arriveerde Col. John 'Big Jim' Davies, commandant van de 3rd B.G. met een aantal bemanningen op Archerfield (Brisbane), om de B-25's over te vliegen naar hun basis te Charters Towers (Townsville) (33). In Amerikaanse verslagen wordt vermeld dat de Nederlanders met tommy-guns moesten worden gedwongen hun toestellen af te staan, doch deze daden horen thuis in de categorie sterke (oorlogs-) verhalen. Kap. De Vries en Lt. Butner verzorgden zo goed en zo kwaad als het ging een conversie voor de 3rd B.G. vliegers, die daarna met 11 B-25's vertrokken. De twaalfde was enkele weken eerder door zijn neuspoot gezakt en was reeds door een Amerikaanse technische ploeg opgepikt. Alhoewel een der argumenten voor overname van de B-25's door de USAAF was dat de Amerikanen, in tegenstelling tot de ML, geoefende bemanningen zouden hebben, bleek het tegendeel al spoedig. Een groot gedeelte van de vliegers van de 3rd B.G. was afkomstig van de 27th B.G. die éénmotorige Douglas A-24's had gevlogen en bij aankomst op Charters Towers (6 april) crashten twee toestellen in de landing, waarbij er een zo'n harde

Voordat de vlucht begint wordt de rugkoepel nog even schoongemaakt.

landing maakte dat 'the wings looked like the ears of a tired mule.'(34)
Op 4 april 1942, nog geen vier weken na de val van Java, werd te Canberra het No. 18 Sqn. NEI. opgericht, uitgerust met de 5 toestellen die begin april waren verkregen. Volgens de overeenkomst van 23 maart zou de ML nog 13 van de eerstvolgende B-25's moeten krijgen, maar dit werd door Brett genegeerd, ondanks dat hij op 26 maart nog telegrafisch door Washington op de overeenkomst was gewezen.(36). Kennelijk om geen slapende honden wakker te maken reageerde Brett pas op 14 mei met de mededeling dat hij wegens dringende omstandigheden en gebrek aan training (van de Nederlanders) meer dan het toegewezen quotum had ingedeeld bij de USAAF. Hij klaagde dat hij nu gedwongen was om ten behoeve van het 18e squadron vliegtuigen terug te halen van 'squadrons operating in the Port Moresby area to complete the 18 (Dutch allocation).'(37) Ondanks deze klaagzang van Gen. Brett was de werkelijkheid anders. Er werden geen B-25's uit het Noorden weggehaald voor het 1e Sqn. hetgeen blijkt uit de dagelijkse sterkte rapporten (38) en ook uit Brett's eigen bericht van 20 mei waarin hij meedeelt dat van de totaal 45 ontvangen B-25's er 8 aan de ML zijn toebedeeld. (39) (Deze 8 B-25's voor de ML zijn niet geheel duidelijk; kenneliijk telde Brett bij de 5 vliegklare toestellen van het 18e Sqn op de incomplete 41-12494, één afgeschreven (41-12481) en één beschadigd toestel 41-12462.) Overigens bedroeg de operationele sterkte van de 3rd BG ook niet meer dan 20-23 B-25's.
Gedurende april, mei en juni 1942 kwam nog mondjesmaat een klein aantal B-25's aan, dat direct door de 3rd BG werd overgenomen.(38) Het aantal gevechtsklare toestellen werd echter snel minder en bedroeg bijvoorbeeld in de laatste week van

mei slechts 9 van de beschikbare 21 stuks.(38) Er was een groot gebrek aan reserve-onderdelen. Men had verwacht dat onderdelen ook uit de Ned. Indische order betrokken zouden kunnen worden en Gen. Brett telegrafeerde naar Washington dat volgens zijn inlichtingen de Nederlandse regering een contract had voor de levering van 15 % van de B-25 contractwaarde aan onderdelen en verzocht deze beschikbaar te maken voor de USAAF.(40) Zijn inlichtingen waren inderdaad juist, maar betroffen het originele contract voor 162 vliegtuigen die pas laat in 1942 gereed zouden komen.
Door het gebrek aan vliegtuigen richtte de USAAF het oog ook weer op de 5 B-25's die nu door het 18e Sqn. te Canberra gebruikt werden voor training en anti-onderzeeboot-patrouilles. Op 27 mei werd voorgesteld om de 5 ML toestellen over te dragen aan de USAAF, in ruil voor 18 Douglas A-20's.(41) De ML voelde hier niets voor omdat het vliegbereik van de A-20 onvoldoende was voor inzet boven Indisch bezet gebied en bovendien waren ze in sleche conditie. Niettemin arriveerde tussen 10 en 18 juni een 18-tal A-20's van de 3rd B.G. bij het 18e Squadron in Canberra, tot verbazing van de Nederlanders. Op 13 juni kwamen 9 Amerikaanse vliegers de B-25's ophalen, doch de commandant van het 18e Sqn. weigerde zijn B-25's af te geven. Een aantal van de A-20's bleef tot 23 juni bij het 18e Sqn. hangen en uiteindelijk gaven de Amerikanen het spel op en behield het 18e Sqn. zijn 5 B-25's.(42)
Na vele moeilijkheden te hebben ondervonden kreeg het 18e Squadron eindelijk in augustus 1942 zijn toegewezen 18 B-25's, die nieuw uit de V.S. werden ingevlogen. Daarop werden op 3 september 1942 de 4vliegklare 'oude' B-25's, N5-123, 124, 125 en 127 door de Nederlanders overgedragen aan de USAAF. De N5-126 (ex-N5-136) was op 21 juli 1942 beschadigd bij een noodlanding op Moruya aan de Z.O. kust en was al in augustus aan de Amerikanen 'overgedragen', terwijl N5-122 sinds juli 1942 op het vliegveld van Brisbane incompleet stond en ook aan de Amerikanen werd teruggegeven. De nieuw arriverende B-25 C en D vliegtuigen werden genummerd N5-128 t/m N5-145, in aansluiting op de 'eerste' serie N5-122 t/m -127.

Table I 60 B-25C Airplanes for Neth. East Indies, first lot, PNR N-202, dated January 21, 1942

Air Corps Serial	Accepted N.E.I. Hamilton Field	Subsequent Assignment (All dates 1942, unless otherwise noted)
41-12457	feb 6	Not ferried out, assigned to Russia May 31, 1942
440	feb 13	Not ferried out.
445	mar 2	To India, RAF April 12
468	mar 2	To India, crashed Accra, Africa on delivery flight
508	mar 2	To India, RAf April 12
439	mar 3	To Austr., To NEI, 18 Sqn. April 12
444	mar 3	To Austr., Direct to 3 BG
464	mar 3	To Austr.
466	mar 3	To Austr., To NEI, to 3 BG April 6
502	mar 7	To Austr., Arrival April 23, to 2 BG
437	mar 11	To Austr., To NEI, 18 Sqn. April 12
515	mar 11	To Austr., arrival April 18, to 3rd BG
441	mar 13	To Austr., to 3 BG April 6
511	mar 13	To Austr., to 3 BG April 6, W/O in Continental U.S.A. Nov. 26, 1942
462	mar 14	To Austr., To NEI, N5-126*I*, Damaged, to USAF August 1942
489	mar 15	To Austr., Arrival April 18, Direct to 3 BG

500	mar 15	Not ferried out.
487	mar 16	To Austr., Arrival April 29, Assigned to Col. Sneed (N.W. HQ.)
442	mar 17	To Austr., To NEI, to 3 BG April 6
455	mar 17	To Austr., To NEI, to 3 BG April 6
41-12494	mar 17	To Austr., To NEI, N5-122, Cannibalized, to USAAF July 12
495	mar 17	To India, Official assmt. 10th AF June 9, 1942, remained with RAF 681 Sqn.
496	mar 17	To Austr., To NEI, to 3BG April 6
507	mar 17	To India, Official assmt 10th AF June 9, 1942, remained with RAF 681 Sqn.
509	mar 17	To India, Official assmt 1)th AF June 9, 1942, remained with RAF 681 Sqn.
443	mar 18	To Austr., To NEI, to 3BG April 6
498	mar 18	To Austr., To NEI, to 3BG April 6
472	mar 19	To Austr., To NEI, to 3BG April 6
480	mar 19	To Austr., To NEI, to 3BG April 6
481	mar 19	To Austr., To NEI, written off, Date mid-April 1942
483	mar 19	To Austr., To NEI, to 3BG April 6
485	mar 19	To Austr., Arrival April 9, to 3BG
499	mar 19	To Austr., Arrival April 6, to 3BG
482	mar 20	To Austr., To NEI, 18 Sqn April 12
514	mar 20	To Austr., To NEI, To 3BG April 6, damaged hard landing April 6
476	mar 21	To Austr., To NEI, to 3BG April 6, L.G. collapsed Archer Field, April 6
478	mar 21	To Austr., Arrival April 18, to 3BG
484	mar 21	To Austr., Arrival April 18, to 3BG
501	mar 21	To Austr., to NEI, 18 Sqn. April 1
438	mar 26	To Austr., arrival 26, to 3BG (ex-N5-149*l*)
41-12470	mar 26	To Austr., Arrival April 16, to USAAF. ('Diverted NEI July 27' per a/c *record card*)
497	mar 26	To Austr., Arrival April 26, to 3BG
447	apr 1	To Austr., Arrival April 28, to 3BG
448	apr 1	To Austr., Arrival April 28, to 3BG
449	apr 1	To Austr., Arrival April 30, to 3BG
450	apr 1	To Austr., Arrival April 23, to 3BG
451	apr 1	To Austr., Arrival April 23, to 3BG
452	apr 1	Not ferried out, to USAAF in USA
486	apr 1	To Austr., Arrival April 22, to 3BG
488	apr 1	To Austr., Arrival April 30, to USAAf ('Diverted NEI June 1, 1943' per a/c record Card)
490	apr 1	To Austr., Arrival April 22, to 3BG
491	apr 1	To Austr., Arrival April 28, to 3BG
503	apr 1	Not Ferried out, to USAAF, crashed July 11, 1942, Monticello, Calif.
506	apr 1	Delayed on Ferry Flight West Palm Beach, April 26, to China July 20, 1943
512	apr 1	To USAAF, 10th AF, May 21, 1942
513	apr 1	To USAAF, wrecked in Liberia October 4, 1942
454	apr 22	Not ferried out
460	apr 22	Not ferried out
493	unkn.	To India, damaged on ferry flight in West Palm Beach, returned to USAAF
510	unkn.	To India, damaged on ferry flight in West Palm Beach, returned to USAAF

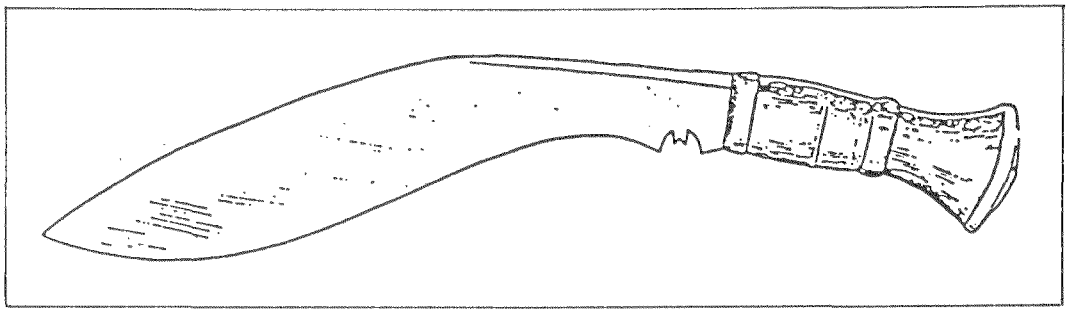
Noten:

1. Correspondentie P. Boer, dec. 1977.
2. Purch, Negotiotion Requests N109, N110, 24 Sept. 1940, Nat. Archives RG169.
3. PNR N-663, 29 April 1941 - Nat. Archives RG169.
4. Repost 'O', Contracts, North Am. Aviation Inc., Julv 1956.
5. Office of Treasury, unfilled orders as of Juli 5, 1941, - Nat. Archives RG169, Box 11.
6. Letter Aug. 11, 1941, Gen. Spaatz TeRoller, NPC. Nat. Archives 452.1-3295J.
7. Letter Ph. Young to Stettinius 8 Oct. 1941, Nat. Archives RG169. Box 206.
8. Letter Mat. Div. to British Air Commission, 8 Nov. 1941, Nat. Archives 452.1-3295'J'.
9. Letter v. Oyen to Stettinius, undated, Nat. Archives RG169 box 175.
10. PNR's N-42, N-50, N-72, N-113, Nat. Archives RG169 box 345.
11. Letter 11 Sept. '41, ACHQ to MatDiv. Nat. Archives 452-1- 3295'I'.
12. Letter Wright Field to AC exec. Office, 28 Nov. 1941, Nat. Archives File 334.8.
13. Letter, 26-12-42 Lt. Col. B.E. Meyers, Exec. MatDiv. to Te Roller, Nat. Archives 452.1'C'.
14. PNR N-202, 3-342, Nat. Archives R.G. 169.
15. PNR N-134, dated 13-2-42, Nat. Archives R.G. 169.
16. ASHRC Doc 201-38 Vol 2, Diversions to L.L. countries from AC Contacts.
17. Memo 28-1-42 Gen Olds to Mat. Div. Nat. Arch. 452.1-3295 'J'.
18. Letter, 31-1-42, AC Proc. Sevice te Asst. for Ferry Service Nat. Arch. 452.1-3295'J'.
19. Letter, 6-2-42, Gen. Olds to AC Proc. Service. ibid.
20. Letter, 27-2-42, Gen. Olds to Chief, AAF. ibid.
21. Telex 21-2-42 Arnold to Brett, File 750 5th AF Radiograms Doc. no. 368, ASHRC.
22. Letter 14-2-42 NPC to Stettinius, Nat. Archives RG169, Box 175.
23. Letter 6-3-42 Stettinius to Consolidated, Nat. Archives RG169, Box 175.
24. Letter 10 Feb. 1942, Lt. Col. Luther Smith to Asst. Exec. for Planning & Coordination, War Dept. Nat. Archives 452-1-3295.
25. Individual Aircraft Cords, ASHRC, Maxwell AFB, Reel 27.
26. Telex 21 Aug. 1942, TeRoller to Lt. Col Dyson USAF Mat. CMD.

27a. Wittert v Hoogland, Het Vergeten, Squadron, p. 159, Nat. Archives 452.1-3295'J'.

27. 18e Sqn. Dagboek, SLH.
28. William Manchester, 'American Ceaser', P. 270, Little, Brown & Co., Boston, 1978.
29. Ibid, p. 271.
30. Rapport conferentie van Oyen- Gen. Lincoln 22-3-42, ASHRC Maxwell AFB file 706.168-1 Vol 2.
31. AAF in Australia p. 168, AAF History Study No. 9.
32. Brett to Agwar, no. 1167. Records of 5th AF-ASHRC Maxwell AFB.
33. GP-3-H History 3rd B.G.(L).
34. Hoover Interview, File ASHRC 168.7022-6, no.E77.
35. Aircraft Assignments 3rd B.G., Records of 5th AF. ASHRC.
36. Air 892, CG-AAF to Brett, ASHRC Records of 5th AF.
37. Document 331, Brett to C.G., ASHRC Records of 5th AF.
38. ASHRC File 730.1623, Outgoing Radiograms USAFIA.
39. Air 570 Brett to Arnold, ASHRC Records of 5th AF.
40. Air 307 Brett to C.G.-AAF, ASHRC Records of 5th AF.
41. Status reports 5th AF, 27/28 mei, 1942, Outgoing Radiograms USAFIA. ASHRCC, Maxwell AFB.
42. 18e Sqn. Dagboek, SLH.

(wordt vervolgd)

CHR. LAMMERS

DE 'KUKRI'
Het nationale wapen van de Gurkha's

De Gurkha is de moeite waard om te kennen al was het alleen maar om het merkwaardige wapen dat ze bij voorkeur gebruiken boven elk ander wapen. Dit wapen - de kukri - heeft een zeer eigenaardige vorm, als u kunt zien op de tekening, het lemmet en het gevest zijn beiden namelijk gebogen. Het lemmet is erg dik aan de achterkant en meet iets meer dan 6 mm in dikte. Van de achterkant wordt het geleidelijk aan dunner tot de scherpe rand, welke een kromming van zichzelf heeft en wel geheel verschillend met de achterkant, wat betekent dat het lemmet het breedste en dikste is in het midden, verder neemt de dikte af zowel naar het gevest als naar de punt.

Het staal waarvan het lemmet is gemaakt is van bewonderenswaardige aard, als was te zien bij kukri's welke voor meer dan 30 jaren niet waren schoon gemaakt, maar aan de wand hadden gehangen tussen andere metalen wapens, bijna geen roest vertoonden en voor het grootste gedeelte glommen als spiegels.
Het handvat is gemaakt in een aparte stijl, verder is het gedeelte welke het gevest vormt zo klein dat het duidelijk de maat van de hand laat zien waarvoor het is bedoeld. Dit smalle gedeelte van het gevest is algemeen bij Nepalese blanke wapens en zal daarom beslist niet passen in de hand van de gemiddelde Europeaan. De Gurkha's zijn inderdaad klein van stuk en hun handen, net als andere Nepalese bevolkingsgroepen, erg delikaat en ongeveer dezelfde maat als een Europese jongen van 10 jaar.
De punt van de kukri is scherp als een naald, zodat het wapen gebruikt kan worden voor zowel snijden als steken. Door de grote dikte van het metaal is het lemmet buitengewoon zwaar. U kunt zich misschien voorstellen dat een slag met zo'n wapen verschrikkelijk moet zijn. Het gewicht van het lemmet zou wanneer het van een kleine hoogte zou vallen beslist halfweg door een man zijn arm gaan.
De Gurkha's hebben een methode bij het gebruik van de kukri's die veel overeenkomst heeft met het slaan van een breed zwaard welke met de scherpe kant in een keer door het vlees en het bot slaat. Alvorens verder te bespreken waarvoor de kukri wordt gebruikt is het belangrijk te weten dat het nooit dienst doet voor huishoudelijk gebruik, aangezien de eigenaar het daar voor te kostbaar vindt.
Voor ander gebruik dienen twee kleinere mesjes van gelijke vorm, deze zitten in kleine

openingen aan de achterkant van de schede van de kukri, op dezelfde manier als de mesjes die bij een Schotse dirk horen. In de hand van een ervaren gebruiker is dit mes een geweldig wapen, en als alle wapens van dit type is het resultaat afhankelijk van de kracht van de gebruiker en het kan dus gebeuren dan de kleine Gurkha, feitelijk niet groter dan een jongen, delen doorsnijdt van een veel grotere tegenstander die de werkwijze niet kent.
De Gurkha's in het algemeen slaan de kukri naar boven, mogelijk om te voorkomen dat ze zichzelf verwonden in het geval hij bij het slaan zou missen en verder is de opwaartse beweging er een waartegen men zich moeilijk kan beschermen.
In de vele oorlogen zowel in Nepal als in India hebben de Gurkha's bewezen dat ze geweldige vechters en betrouwbare bondgenoten zijn. Onverschrokken als leeuwen en fel als tijgers komen de Gurkha's springende over de grond in de aanval, verplaatsen zich zo snel en blijven zo ver van elkaar dat tegenvuur van de tegenstander niet het gewenste effekt heeft. Wanneer ze tegenover de vijand komen te staan in 'hand tot hand gevecht', duiken ze tegen de grond onder de bajonetten door en steken dan omhoog met hun kukri om met een enkele beweging hun tegenstander onschadelijk te maken en nadat ze hun opdracht hebben uitgevoerd verdwijnen ze net zo snel als ze gekomen waren. Het is bekend dat deze methode van vechten, onder de wapens van de tegenstanders door te duiken, slaande en stekende met hun kukri's scherp als scheermessen, meestal eindigt met Gurkha's onbeschadigd terugkomende uit het midden van de strijd. Ook doken in de oude tijd, toen paarden nog deel uitmaakten van de strijdkrachten, de Gurkha's onder de buiken van de officierspaarden om met een enkele slag de buik van het paard te openen en gelijktijdig een andere te richten naar het been van de officier voordat beiden tegen de grond vielen.

ANEKDOTE:
Tijdens de tweede wereldoorlog vochten de Gurkha's o.a. in N. Afrika tegen de troepen van Rommel. Tijdens een van de vele gevechten zat een Duitse soldaat een Gurkha achterna, de laatste liet zich in een granaattrechter glijden waarop de Duitser probeerde de Gurkha aan zijn bajonet te prikken, gelukkig voor de Gurkha miste de Duitser hem. De Gurkha op zijn beurt greep snel naar zijn kukri en haalde uit naar de Duitser die daarop riep: 'Je hebt me ook gemist', waarop de Gurkha antwoordde: 'Probeer dan eens je hoofd te schudden.'

Noot van de redactie:

De 'kukri' wordt in het Koninkrijk Nepal - de Gurkha's behoren in dit land sinds de 16e eeuw tot de heersende klasse - op meerdere plaatsen als nationaal symbool gebruikt. De 'kukri' siert o.a. het middenvlak van de Orde van de Heilige Drieëenheid van Nepal (Order of Trishakti Patta).

F.W. van STEEN

Diermascottes in het Nederlandse Leger

'SNEDDER' de voormalige mascotte van het Korps Commandotroepen

Onder de kop 'Snedder' de originele mascotte van commando's in Roosendaal verscheen in het Brabants Dagblad van 1 oktober 1953 een artikel over een 'Steenezel met een militair zakboekje.' 'Het volgend jaar een groene baret voor deze 'dame' stelde dit dagblad, als eerste vraag om het verhaal te vervolgen met:

'Ergens in Canada woont een zekere heer Snedder, die op het ogenblik nog in de zalige onwetendheid verkeert van het feit, dat het corps Commandotroepen - op de dag dat 49 jongens de groene baret ontvingen - werd verrijkt met een steenezel, die naar hem genoemd werd. Hij maakte deel uit van '2 Dutch Troup Team Interallied Commando' en op dit moment zijn er nog slechts een paar mensen uit die eerste periode in actieve dienst bij het korps in Roosendaal. Van die oorlogsjaren had men nog iets overgehouden en wel een paar centen uit de oude kas. Dat geld heeft gediend om een mascotte te kopen. Die koop is zo maar niet in een vloek en een zucht tot stand gebracht, want ge voelt wel dat de Commando's zich niet (zoals andere legeronderdelen) wensten in te laten met een ordinaire geit, bok of hond als mascotte . . .

Het moest iets bijzonders zijn, iets waartegen men later 'u' zou kunnen zeggen. Van het een kwam het ander. Er werd gepraat over de eerste periode, waarin Snedder DE man was bij de troep. Dat was een kerel om 'u' tegen te zeggen en zo was men het aldra eens over de naam die de mascotte zou moeten dragen.

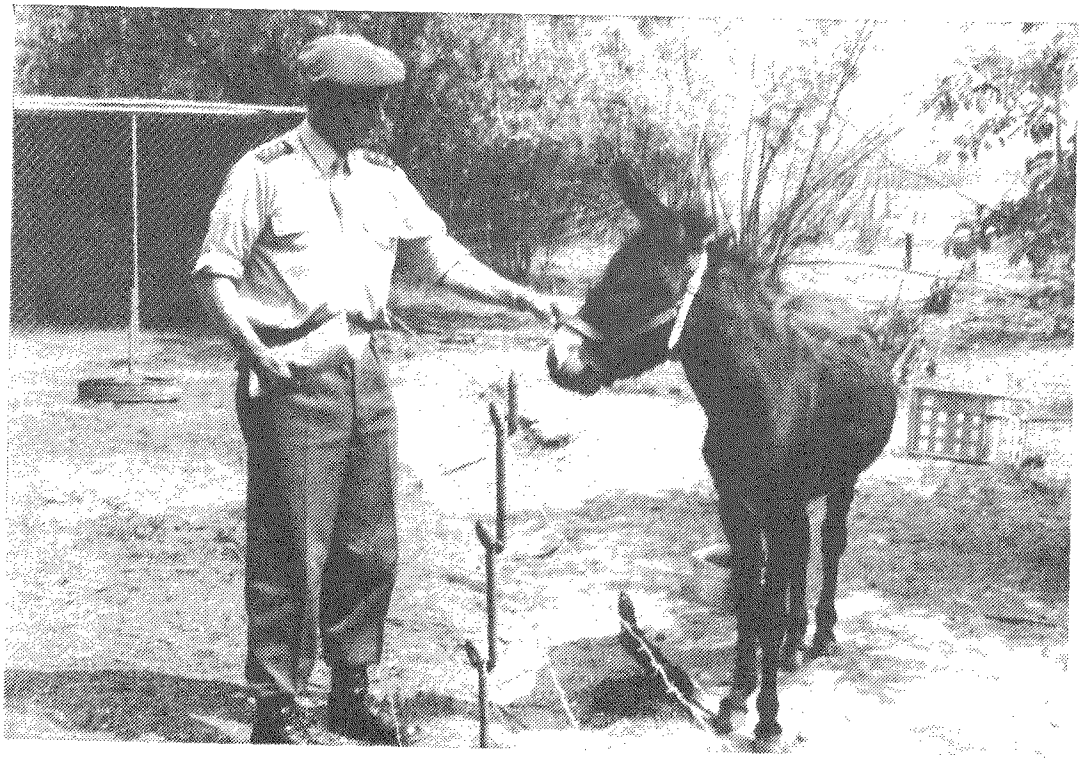
Zo verscheen op een goeie morgen ook het dier, dat waardig bevonden werd om zich te onderwerpen aan een test, die - indien met goed gevolg doorstaan - het een plaatsje in de Engelbrecht van Nassaukazerne zou verzekeren. Kapitein De Koning had een . . . ezel meegebracht.

Het beestje werd onderzocht, ondervraagd, getest enz. enz. Nu stond het edele, eigenwijze dier dan gistermorgen om 8 uur op de appèlplaats, waar kapitein Van de Berg namens de grondvesters van de commando's het dier als mascotte (met zakboekje, kledinglijst en psycho-technisch rapport) aan het korps overdroeg. Overste Beets heeft het dier aanvaard en het onmiddellijk onder de hoede gesteld van de commandant van de opleidingscompagnie, want de steenezel zal 'volwaardig' commando moeten worden door zich aan de zware training voor de groene baret te onderwerpen . . . en al is 'Snedder' dan van het zwakke geslacht, men zal haar niet sparen. En men hoopt dat men haar begin volgend jaar op de Markt in Roosendaal in het bezit van de felbegeerde groene baret kan stellen. Dan kan zij zich noemen: commando-mascotte 'Snedder Two Dutch Troup Team Interallied Commando.'

Of zij dit in een zo korte tijd zal klaar spelen is een vraag, waarop de commandant van de opleidingscompagnie nog geen antwoord weet. De dame mag dan al tot de familie der steenezels behoren, ze is niet zo dom als men denkt. Voor de man die haar te eten geeft toont ze een gewillig oor, maar daar die man niet is belast met haar opleiding, dient afgewacht of ze ook de bevelen te velde zal opvolgen . . . Doet ze dat niet, dan . . . zal men op de kazerne over zijn hart strijken en haar niet voor de tweede maal tegen de trainingssteen laten stoten. De groene baret ligt om zo te zeggen al klaar.

Over het wanneer en hoe van de uitreiking wordt het beraad deze winter voortgezet.' . . . Aldus het dagblad op 1 oktober 1953.

Benieuwd hoe een en ander verder afliep hebben wij de bladen met korpsgeschiedenis nageplozen en vonden in 'De Stem' van 18 maart 1954 de verdere belevenissen van Snedder: 'Zij heeft haar recrutentijd tot een

Snedder II met zijn compagnies-commandant, de kapitein vkd Boons.

goed einde gebracht: 'op doelmatige wijze' - zo gezeid - want luiheid ging zij niet uit de weg. Het commando-devies 'Nu of Nooit' prentte dier goed in zijn lange ezelsoren en hield zich voornamelijk aan het laatste. Van de krijgstucht trok zij zich geen zier aan, zij deed waar ze zin in had. Zij had de gewoonte om elke morgen een rondgang te maken langs de bureaux om daar een suikerklontje in ontvangst te nemen. Maar dat liep een keer helemaal fout en ze werd daarvoor dan ook gestraft.

In de loop der jaren werd Snedder veel geplaagd, niet direkt kwaadwillig, maar het dier werd vaak het slachtoffer van 'practical jokes.' Dit gebeurde meestal bij feestjes op een al wat later tijdstip, moest vaak een pilsje meepakken of aan de tabak. Geschilderd is ze in alle kleuren van de regenboog, gedragen heeft ze alle maar denkbare uitrustingsstukken aan haar lijf.

Op 10 januari 1961 overleed Snedder (I) en het duurde toch nog tot 28 september 1962 voordat de 'traditie-raad' van het korps besloot een Snedder (II) aan te schaffen. Hij werd gekocht in de buurt van Weert, ergens op de Boshoverheide. Vele jaren kon ook deze Snedder de kazerne onveilig maken, maar men vergaf hem graag. Totdat . . . de steeds grotere stroom gelds die werden verdiend, steeds meer werden omgezet in snelheidsmonsters, waarmee de kazerne genaderd en 'bezet.' De 'Ezelweide' moest er uiteindelijk aan geloven en worden omgebouwd tot parkeerplaats. En Snedder II moest derhalve elders worden geparkeerd en daarvoor had men een plaatsje gevonden op de Vaarschool te Keizersveer. En het moet worden gezegd: geen gek plekkie daar bij de KCT-admiraliteit, waar kippen, eenden, duiven en andere dieren hem gezelschap houden. Alleen is alles nu wel wat anders: uit het oog, uit het hart!

Hij mag daar zolang blijven als zijn lijf het maar uithoudt, maar daarna zal er nooit meer een nieuwe ezel zijn hartgrondige 'Iaaaaa' over de vlakte laten schallen. De traditieraad nl. vindt: . . . 'In deze tijd is het

niet meer verantwoord zo'n dier te onderhouden, mede door het feit, dat Snedder geen echte mascotte-fuctie heeft en ook niet als zodanig naar buiten optreedt.'

Wie was nou wel die 'Snedder?' Achter deze naam gaat de Nederlander Hendrikse schuil, die in Canada woonde, daar een vrouw, vijf kinderen en een florerende zaak had en zich in 1942 5000 kilometer verderop als oorlogsvrijwilliger meldde in de Schotse Hooglanden. Hij was 41 jaar toen hij zich opgaf als deelnemer aan de forse commando-opleiding tesamen met andere Nederlanders, Noren, Belgen en Fransen, bij Interallied Commando No. 10 onder leiding van kapitein Linzel. Niemand verwachtte dat hij, de oudste deelnemer, de groene baret ooit zou halen, maar hij slaagde glansrijk. Hij was het ook die na elke paar zinnen het woordje 'Snedder' gebruikte, waarvan niemand de betekenis wist, wellicht hijzelf het minst. Alleen als hij een heildronk uitbracht en dat gebeurde nogal eens proostte hij met: 'Hi, boys, stow it away in your snedder-bay!' dan wist iedereen wat 'Snedder' bedoelde: een soort ad fundum.'

Op de straflijst is te lezen dat Snedder (I) op 12 februari 1954 door de kapitein W.G. van Gelderen werd gestraft met vier dagen licht arrest met als strafredenen: 'Buiten de daardoor vastgestelde tijd een snoepje afgehaald op de administratie, daarbij een zeer onkrijgstuchtelijke houding aangenomen door tegen beter weten in voor het raam te blijven balken.'
Onder de titel 'kant' wordt regelmatig een pennevrucht geleverd in het blad van het Korps Commandotroepen 'De Groene Baret.' Van Hendrikse is ook het volgende gedicht op Snedder.

SNEDDER

Once upon a time, dus lang geleden,
in de oertijd van het KCT,
heeft men een vreemde schaats gereden:
met een 'mascotte' wou men nog slechts in zee.
Het 'Senior-konvent' van knappe koppen
dook toen in d' 'Acknacarry-kas.'
(Wou men zichzelf en anderen foppen
bij het genot van een goed glas?)
De penningmeester sloeg aan 't tellen
en riep: Oh boys, we hebben 't geld!
We kopen ons een bundel vellen,
een ezel wordt nu onze held!
Men doste hem uit met enkelstukken
en nu en dan met een baret.

Ondanks het barstte van de nukken
werd 't dier geleidelijk baggervet.
Het schonk zijn vocht aan alle perken,
vrat van een generaal zijn peuk.
En door de bukshag van de vlerken
verspreidde het een duffe reuk.
Van Oers, de tuinman, sloeg aan 't muiten
en dreigde met een 'broedermoord'
want 't beest vertrapte al zijn spruiten
en dat was donders ongehoord.
Maar bij de baard van dichter Staring:
waarom kocht men dit oud-idool?
Kende 't Konvent wel de verklaring
van 't woord 'mascotte' en 't woord 'symbool?'
Wie geeft zijn antwoord in de Groene?
Stuurt zijn produkt naar onze krant?
Hij kan zich op goed werk beroemen
en oogst d'erkentelijkheid van

KANT

Een reactie hierop heb ik niet kunnen vinden, helaas. Acknacarry is de woonplaats van de ouders van Snedder I, vader Jan Port-Madoc en moeder Koosje Easbourne en zo ook de geboorteplaats van Snedder.

Snedder II, de laatste ezel van het Korps Commandotroepen, is op 18 januari 1981 overleden. Dit was aanleiding voor de secretaris van de commandovereniging onderstaande brief te zenden aan de heer P. Plasschaert (dierenarts en reserve officier van het Korps).

'Het is helaas onze droeve plicht U het overlijden te berichten van een Uwer patiënten.
Op zondag 18 januari is plotseling van ons heengegaan Snedder II rnr. 620528000, in leven Tweede Korpsmascotte van het Korps Commandotroepen, waarover U - bij mondeling decreet - als lijfarts was aangesteld.
Misschien heeft de wetenschap (zoals bij traditieraad is vastgesteld) dat hij de laatste officiële Ezel van het Korps was hem toch erg verdroten. Misschien is ook de extra last van verantwoordelijkheid, hem opgelegd bij zijn buitengewone bevordering tot 'Korporaal Ezel' op 14 maart 1980, op den duur toch te zwaar voor hem geweest.
Zeer zeker heeft hij echter ook de dagelijkse medische zorg en begeleiding gemist sinds U met Groot Verlof bent gegaan.
Het zij echter zo.
Zijn stoffelijk overschot is inmiddels - en dit op zijn uitdrukkelijk persoonlijk verzoek ter beschikking gesteld van de medische wetenschap.

Snedder I gaat verborgen achter het hoofd van commando Hendrikse, alias Snedder.

Hij zal in de Korpstradities blijven voortleven.

w.g. Kapitein J.F. Boons.'

BOEKBESPREKINGEN

'DE LUCHTSTRIJD ROND BORNEO - December 1941 - Februari 1942', door P.C. Boer.

Wanneer het boek voor ons op tafel ligt, valt direct de uitzonderlijk mooie voorplaat op van de omslag: getekend door Serge Stone!
In de 'Inleiding' wordt globaal aangegeven hoe het oorspronkelijke Japanse operatieplan er heeft uitgezien, maar door die beknoptheid zijn enkele plaatsen en data verward geraakt. De landing op Bali werd immers na het uitkomen van het 1e Operatiebevel op verzoek van de Commandant van de 11e Luchtvloot geïmproviseerd ingelast en deze actie werd dan ook niet - zoals de auteur op blz. 2 beschrijft - uitgevoerd door de Oostelijke Strijdmacht, maar door de Centrale Strijdmacht . . .
Dat leidt tot een bezwaar tegen de achtergrond-opbouw van dit boek: voor een basiswerk bevat het onvoldoende informatie over de plannen van de agressor.
Bij het beschrijven van een aanvalsoorlog moet immers worden uitgegaan van de initiatiefnemer, willen de acties van de verdediger niet als los zand overkomen.
Voor het verslagen beroepsleger - de Militaire Luchtvaart van het K.N.I.L. - is het van groot belang te beseffen niet door een horde wilde imitatie-experts, maar door een uitermate vakbekwame en verrassend flexibele vijand verslagen te zijn.

Het verklaart ook het ontbreken van de Schout-bij-Nacht J.F.W. Nuboer en zijn 13 artikelen in het 'Marineblad' onder de opgave van bronnen en literatuur . . . !
Als gevolg van deze onvolkomen achtergrond-kennis is wellicht ook de keuze van het onderwerp voor het boek te verklaren. Waarom wordt deze geschiedkundige serie begonnen met het eiland Borneo?
Dit eiland vormde immers de operationele vakgrens tussen de acties onder leiding van het Japanse Leger van de Zuid-Chinese Zee via Straat Karimata naar de gereedstelling voor de Java-operaties in het gebied Zuid-Sumatra en Bangka tegenover de operaties onder leiding van de Japanse Marine via de Soeloezee, Celebeszee en Straat Makassar naar de gereedstelling in het gebied Bandjermasin/Makassar. Door de opmerkelijke keuze van de schrijver wordt de gelegenheid gemist om de strategie van de operaties in de richting van Java duidelijk te schetsen.
Een ander vraagpunt betreft het gebruik van militaire vaktermen. In het 1e Hoofdstuk komen we nogal veelvuldig het begrip 'indirecte verdediging' tegen. Op blz. 10 geeft de auteur een omschrijving van wat hij met die term bedoelt, maar dan geeft hij de omschrijving van de 'directe verdediging' en dat maakt het wel verwarrend! Wanneer op blz. 18 ook Java door middel van de 'directe verdediging' van een vijandelijke landing gevrijwaard moet worden, gaan we ons afvragen wanneer het K.N.I.L. eigenlijk met serieus vechten wilde beginnen? De vraag komt dan op of de auteur wel heeft kunnen steunen op een militair deskundige als adviseur bij het gebruik van specifiek militaire vaktermen.
Had de schrijver in zijn allereerste alinea van zijn 'Woord vooraf' al gewaarschuwd, dat geen oorspronkelijk archief-materiaal bewaard gebleven was, toch wekt zijn beschrijving van de grondslagen van de inzet en ook de verdere inhoud de indruk, dat die waarschuwing met een flinke korrel zout genomen moet worden.
De noten bij de hoofdstukken versterken die indruk nog, waarbij het wel bevreemdend werkt als de 'dossiers' bij de 'Sectie Militaire Luchtvaart Historie' niet blijken te bestaan, volgens de archivaris tenminste . . .
Ook de brute wijze, waarop het 'Rapport Kengen' vele malen wordt weggezet met de opmerking 'ten onrechte . . .' doet gevoelsmatig wat overbodig hard aan, omdat de Generaal-Majoor Kengen juist bekend stond als een heel nauwgezet man, maar bovendien omdat deze Regimentscommandant met kop en schouders uitstak boven zijn ranggenoten en zelfs boven zijn chefs!
De beschrijving van de luchtoperaties na voorafgaande persoonlijke gesprekken vormen het resultaat van een indrukwekkend monnikenwerk.
Hiervoor verdient de auteur alle lof.
De hoeveelheid foto's en kaartjes vormt een bewijs van veel voorbereidend speurwerk en buitengewoon veel tijdrovende arbeid. Als conclusie kan de teleurstelling niet worden verzwegen, dat het lang-verwachte complete geschiedeniswerk betreffende de luchtstrijd in Indië wederom tekort schiet en het predikaat 'compleet' niet kan wegdragen.
We zijn wel weer een stuk verder gekomen en de schrijver verdient ook een compliment voor het vele pas- en meetwerk om alles bij elkaar te krijgen, maar jammer genoeg is hij er niet in geslaagd de ondersteuning te krijgen van een tactisch bekwame luchtmachtman.
De tekening op de achterzijde van de kaft is wederom een meesterwerk van de heer Stone en verdient onze bewondering . . .

'De Luchtstrijd rond Borneo - december 1941-februari 1942', door P.C. Boer; gebonden, 300 blz., talrijke kaarten en foto's, fascinerende kleuren-cover, 1987. Van Holkema en Warendorf, Houten, ISBN 90 269 4253 2. Prijs *f* 49,90.

C.R. Patist

REACTIE VAN DE AUTEUR, Dr. P.C. Boer

1. Uit de recensie van dhr. Patist blijkt dat betrokkene duidelijk een ander idee heeft over hoe een boek over de luchtoorlog in Nederlands-Indië geschreven dient te worden dan schrijver dezes. Op zich geen enkel probleem, iedereen heeft over dit soort zaken nu eenmaal zijn eigen opvattingen. Vervelend wordt het wanneer een boek opgezet volgens een ander concept dan de recensent in zijn hoofd heeft, op die gronden door deze min of meer wordt afgewezen. Recensent stelt dat 'Bij het beschrijven van een aanvalsoorlog . . . immers (moet)

worden uitgegaan van de initiatiefnemer . . .' Gezien de literatuur over de Tweede Wereldoorlog is een dergelijke stelling mijns inziens onhoudbaar. Bovendien heb ik in het Woord vooraf van mijn boek duidelijk gesteld dat ik beoog een beschrijving te geven van de oorlogsoperaties van de ML. De luchtoorlog heb ik derhalve beschreven vanuit de optiek van de verdediger.

2. Recensent heeft zeker gelijk als hij stelt dat in de Inleiding het Japanse operatieplan met beknoptheid is weergegeven. Uit het vorenstaande zal duidelijk zijn dat dit met opzet is gebeurd. Daarom zijn ook de vele wijzigingen in de Japanse plannen niet beschreven en is *niet* het oorspronkelijk operatieplan in dit hoofdstuk weergegeven, maar het operatieplan zoals het er op 7 januari 1942 uitzag. D.w.z. toen het de vorm had aangenomen waarin het - zij het met een aantal vertragingen - daadwerkelijk is uitgevoerd. Dit is duidelijk op blz. 2 aangegeven. De vermelde gegevens zijn letterlijk overgenomen uit het officiële Japanse stafwerk Deel 26 van de 'Series of military history of world war II' en werden bevestigd door het Defence College in Tokio. Van het verwarren van data en plaatsen is derhalve geen sprake.
   Op blz. 2 schrijf ik overigens niet dat het de Oostelijke strijdmacht was die Bali veroverde. In de tekst staat dat deze strijdmacht via Celebes, Ambon, Bali en Timor naar Java oprukte. Onderdelen van de Oostelijke strijdmacht werden, gezien de Japanse literatuur, in het kader van de opmars naar Java wel degelijk op Bali gestationeerd. Wel heb ik verzuimd te vermelden dat onderdelen van de Centrale strijdmacht ook via Bali oprukten. Ik zal dit opnemen in een nog te publiceren Errata.
3. Recensent heeft ook bezwaar tegen het feit dat ik de artikelen van wijlen schout-bij-nacht b.d. Nuboer niet als bron heb gehanteerd. Dit is echter gedaan omdat ik gebruik heb gemaakt van het oorspronkelijke Japanse materiaal waar Nuboer zijn artikelen op heeft gebaseerd. In het Woord vooraf staat verder duidelijk dat de opgave van geraadpleegde boeken en andere publicaties, beknopt is gehouden (blz. XI).
4. Waarom ik mijn beschrijving van de oorlogsoperaties van de ML met Borneo ben begonnen is uitvoerig in de Inleiding uiteengezet. Recensent had met wat beter lezen het antwoord op de door hem gestelde vraag kunnen vinden op blz. 3. (laatste alinea) en blz. 4.
5. Het commentaar van dhr. Patist op mijn gebruik van militaire vaktermen kan ik niet goed volgen. Op blz. 10 staat in tegenstelling tot wat hij beweert helemaal geen omschrijving van wat indirecte verdediging inhield. Deze omschrijving staat op blz. 3 in de Inleiding (eerste alinea) en is conform de definitie zoals die in 1940/41 werd onderwezen aan de Waarnemersschool van de ML. Op blz. 10 gaat het om de *ontwikkeling* van het concept van indirecte verdediging, hetwelk inderdaad voortkwam uit een concept voor meer directe verdediging t.w. bombardementen op schepen in de nabijheid van Java.
   Schrijver dezes heeft zeer zeker deskundigen van destijds geraadpleegd t.w. instructeurs van de toenmalige Vlieg- en Waarnemersschool van de ML en enkele vroegere stafofficieren van dit Wapen. Overigens wijken de tactieken en strategieën van 1940/41 niet zo heel erg veel af van soortgelijke tactieken en strategieën die thans in diverse NATO-luchtmachten gangbaar zijn. Auteur is overigens, hoewel niet meer in actieve dienst als militair, reserve officier-vlieger van de KLu en houder van een Groot Militair (Vlieg) Brevet.
6. De flinke korrel zout v.w.b. het niet beschikbaar zijn van oorspronkelijk archiefmateriaal begrijp ik evenmin. In mijn Woord vooraf (blz. IX) staat dat geen oorspronkelijk archiefmateriaal over de *oorlogsoperaties* bewaard is gebleven. Het als bron gehanteerde archiefmateriaal betreft stukken uit de periode 1921 tot 1941 vóór die operaties aanvingen, zoals op blz. 244 onder Bronnen en literatuur duidelijk is aangegeven.
   Overigens bleek mij bij navraag dat er geen sprake is van niet bestaande dossiers. Wel bevinden zich een aantal dossiers voor onderzoeksdoeleinden tijdelijk niet bij de S.M.L.H. Ook zijn enkele dossiers sedert mijn onderzoek hertiteld en anders ingedeeld.
7. De opmerkingen van recensent over Generaal-majoor Kengen als persoon deel ik volledig, niet echter zijn visie dat diens rapport door mij vele malen wordt weggezet op een brute wijze. Bronnenkritiek verwerkt in de noten is bij een wetenschappelijk werk een normale zaak. Het wijzen op de fouten die Kengen in 1946 bij het uit geheugen samenstellen van zijn rapport maakte - temeer daar deze fouten telkens weer door latere schrijvers zijn overgenomen - derhalve ook.
8. Merkwaardig is dat dhr. Patist er kennelijk vanuit gaat dat mijn boek beoogde te zijn 'het lang verwachte complete geschiedeniswerk betreffende de luchtstrijd in Indië.' In het Woord

vooraf (blz. X) heb ik duidelijk vermeld dat het slechts om een eerste deel gaat. (Een tweede en laatste deel over de operaties van de ML in de periode tot 9 maart 1942 zal naar verwachting eind 1989 verschijnen).

Mijn teleurstelling is dat dhr. Patist gemeend heeft een recensie te moeten schrijven zonder de moeite te hebben genomen het betreffende boek grondig te lezen.

Dr. P.C. Boer

Jonkheer P.J. Six Amsterdammer en Verzetsstrijder, door Dr. C.M. Schulten uitgegeven door Special Images Nijmegen 1987. ISBN 90- 72106-02 geb.

Op 20 oktober j.l. werd de Kolonel Six-kazerne te Amsterdam officieel in gebruik genomen. Bij deze plechtigheid die door Z.K.H. prins Bernhard werd verricht werd eveneens het eerste exemplaar van het hier te bespreken boek overhandigd.
In dit mooi uitgevoerde boek levert de auteur een boeiende schets over leven en werk van jhr. P.J. Six.
Piet Six, zo luidde zijn roepnaam werd op 5 april 1895 te Amsterdam geboren. Oorspronkelijk stamde de familie Six uit Frankrijk. Aan het einde van de 16e eeuw moesten zij als zovelen met hen om godsdienstige redenen uitwijken.
De familie Six vestigde zich in Amsterdam en vervulde er belangrijke functies. Een van hen Jan Six (1618-1700) werd burgemeester van Amsterdam. Hij zou bekend worden door het beroemde portret dat Rembrandt van hem schilderde.
Piet Six beleefde een zorgeloze jeugd. De zomers bracht de familie op het buitenverblijf 'Jagtlust' te 's-Graveland door. Tijdens zijn jeugd toonde Six vaardigheid in het repareren van antieke klokken. De belangstelling voor de wereld van het vliegen zat hem al vroeg in het bloed. De vriendschappen die hij sloot zouden in zijn latere leven een grote rol gaan spelen. In 1914 meldde Piet met zijn drie broers: Jan, Gijs en Willem zich als vrijwilliger. Op 8 juli 1916 werd Piet benoemd tot reserve-tweede luitenant bij het Wapen der Cavalerie.
Wanneer op 28 augustus 1939 de algemene mobilisatie wordt afgekondigd wordt de inmiddels tot ritmeester bevorderde Six geplaatst bij het I Regiment Huzaren, waarvan hij het tweede eskadron commandeerde. Na de korte maar heftige strijd in de meidagen van 1940 vestigde Six zich op het reeds genoemde landgoed. Daar ging hij zich toeleggen op de landbouw. Daarnaast onderhield hij nauwe banden met zijn cavaleristen. Tijdens de zomer van 1941 kreeg Six een verzoek van luitenant-kolonel van het Wapen der Koninklijke Marechaussee P.M.R. Versteegh voor de functie van chef-staf van het Gewest Amsterdam (Gewest 10) van de Ordedienst. Zowel Six als Versteegh kenden elkaar uit de ruitersport. Het is opvallend dat het leven van Six sterk wordt gemarkeerd door deze relaties. Wanneer men eenmaal tot zijn vriendenkring behoorde was dit voor het leven.
De auteur geeft hier een historisch overzicht van de Ordedienst. Het wel en wee wordt op uitvoerige wijze belicht. De lezer krijgt een idee welke motieven en achtergronden er hebben gespeeld. De tragedie van de OD-processen.
Het bijna door de Duitsers worden geliquideerd. Door het op grote schaal arresteren en fusilleren van OD-ers moest de Ordedienst in 1942 opnieuw worden opgebouwd.
Piet Six kreeg daarin de functie van chef-staf van de Ordedienst.
Het hoofdkwartier van de OD werd op 25 maart 1943 in de Koepelkerk te Amsterdam gevestigd. Tot aan de bevrijding op 5 mei 1945 zou dit het zenuwcentrum van de organisatie blijven.
In Amsterdam stond de bekende hervormde predikant dr. Jan Koopmans. Reeds voor de oorlog waarschuwde hij in woord en geschrift tegen de ontwikkeling in Nazi-Duitsland. Hij was een begaafde man met een grote visionaire blik op de dingen van zijn tijd. Een gesprek tussen hem en de koster van de Koepelkerk, de heer H.F. Westerveld resulteerden hierin dat er in de consistoriekamer 'studiebijeenkomsten' voor de bestudering van de kerkgeschiedenis werden belegd. Dat deze 'studiebijeenkomsten' de vlag was die de lading moest dekken zal de lezer duidelijk zijn. Dat daar is gestudeerd is zeker, maar niet op kerkhistorisch gebied, maar over hoe de vijand afbreuk kon worden gedaan, met alle risisco's daaraan verbonden.
Ik heb slechts enkele grepen uit dit boeiende boek gedaan. Een boek wat gewijd is aan Piet Six, maar daarnaast vele namen geeft van mensen met elk hun eigen verdiensten.
U moet het zelf maar gaan lezen.

E.W. van Popta

Vier eeuwen Nederlandse Cavalerie, door J.A.C. Bartels, luitenant- generaal der cavalerie b.d.

Het boek is er dan: twee aparte boekdelen. En wat voor delen! Mooi, kloek, zakelijk en vol spirit. Aan deze geschiedschrijving bestond grote behoefte. Men zou kunnen zeggen: de beschrijving van de periode tot aan circa 1939 was er toch al? En ook was bekend wat er in de mobilisatie vvan 1939 en in de meidagen van 1940 was gebeurd. Maar daar hield het mee op en dat zat nog niet geheel goed in elkaar. En wat er na 1945 is geschied - de opbouw van het wapen na de oorlog en vooral de Indië-periode en ook daarna: daar schortte het een en ander aan. Er waren een paar gedenkboeken van enkele onderdelen uit de tijd van de expedities overzee naar Indonesië en verder niets. Daarentegen waren de gevechten tegen Napoleon in de Zuidelijke Nederlanden benevens die van het conflict met België in veelvoud beschreven. Dus enerzijds overbelichting, anderzijds onderbelichting. Nu is gelukkig de hele periode van circa vier eeuwen in één werk gecombineerd.
Vanaf het Staatse Leger en haar ruiterij (1573-1795), de cavalerie in de Bataafse Republiek, het Koninkrijk Holland en het optreden van de ruiterij in het Napoleontische leger. Ook het regiment uit de Indische periode, toen het KNIL nog niet bestond (1814-1830) is niet vergeten. Het is goed dat ook het nodige uit het Staatse Leger werd opgenomen, want velen denken ten onrechte dat er pas goed een leger was en dus ook een cavalerie vanaf 1813 in het Koninkrijk der Nederlanden. Over die cavalerie in het koninkrijk gaat dan het tweede gedeelte van het verhaal: van 1813 tot 16 mei 1940. Eerst niet te lang maar wel goed beeldvormend de reeds genoemde strijd in de Zuidelijke Nederlanden. Dan het grote stuk '100 jaar vrede.' Daarbij de remontering en natuurlijk de mobilisatie van 1914-1918. Vervolgens goed overzichtelijk de grauwe periode van 'geen man en geen cent', het akelige gebroken geweertje en de funeste bezuinigingen en afbraak onzer defensie. Gevolgd door de fatale oorlogsdagen in mei 1940. Van alle zeven cavalerie regimenten en de beide eskadrons pantserwagens volgen beknopt de gevechtshandelingen. Vooral bij het 4e Regiment Huzaren gaat de auteur er wat dieper op in. In de geschiedschrijving voordien was aan dit regiment vooral onrecht gedaan. Het wordt hier correct hersteld door enige aanvullingen die de werkelijke gebeurtenissen beter belichten en de achtergronden juister bezien. Waarvoor hulde. Het eerste boekdeel eindigt na de uiteenzetting over de cavalerie in Engeland en de verkenningsafdeling in de Irene brigade. Maar in het bijzonder zal het tweede boekdeel ieders bewondering verkrijgen.
Daar gaat het, na een kort stuk over de 'wedergeboorte' van het wapen, bijna geheel over de opleiding van de onderdelen voor de inzet in Nederlands-Indië en over de Indië-periode zelf. Tenslotte de periode 'na Indië' tot op de dag van heden met de parate eenheden en de diverse opleidingen.
Aan het Indië-gedeelte is hard gewerkt en met succes mogen wij wel zeggen. Elk eskadron, elk regiment of andere groepering wordt er goed, duidelijk, zakelijk en voor buitenstaanders erg helder in geschetst. Als men deze bonte en eigenaardige gebeurtenissen goed leest, heeft men een uitmuntend idee van wat die huzaren overzee hebben meegemaakt en gepresteerd. Het is natuurlijk met een werk van deze omvang onmogelijk om meer te willen beschrijven. Wij achtten deze uitgave een uitnemende bijdrage voor de vaderlandse militair-historische beschrijving. Een genot om te lezen, juist ook voor niet ingewijden en een sieraad in elke boekenverzameling. Een bijzonder saluut aan de schrijver-coördinator-samensteller die er een kolossale brok energie (hem wel eigen!) aan besteed heeft. Als wij dan iets kritisch willen zeggen, zouden wij wat meer over de Staatse ruiterij willen horen, een schema over genealogie der regimenten, een lijst met ridders in de Willemsorde en mogelijk verlieslijsten in de strijd. Maar, begrijpelijk, heeft de auteur zich ergens moeten laten beperken om iets nòg belangrijkers te kunnen scheppen: namelijk de geschiedenis van het wapen als *geheel*. En dáárin is hij volledig geslaagd. En dan al die zeer vele en voortreffelijk geselecteerde foto's. Een voorwoord is er van Prins Bernhard: bij de cavalerie destijds als officier beëdigd! En een 'ten geleide' van de wapenoudste, generaal- majoord R.P. Hoondert. De uitgave is mede mogelijk gemaakt door garanties van enkele fondsen. Het formaat van de boeken is gelukkig fors, de delen zijn stevig gebonden, ze zien er aantrekkelijk uit.
Nogmaals, wij zijn blij met deze uitgave en wensen het Wapen der Cavalerie er veel genoegen mee. Voor de anderen: men leert de Cavalerie er goed uit kennen. En daar ging het om.

'Vier Eeuwen Nederlandse Cavalerie', door J.A.C. Bartels, standaardwerk in twee delen gebonden; rijk geïllustreerd. Uitgave De Bataafsche Leeuw, Amsterdam 1987. ISBN 90. 6707.150.1. Prijs compleet *f* 90,--. *C.A. Heshusius*

BESTUURSMEDEDELINGEN

3e Opgave van wijziging en aanvulling op de ledenlijst van 1 september 1987

Nieuwe leden (per 1 jan. 1988):
Eekhout, D., Orchidéstraat 113, 9731 GE Groningen Algemeen
Hage W.A., Parmentierlaan 12, 1185 CW Amstelveen Koopvaardij 2e W.O.
Langemeijer, M.M.T.M., Delftlaan 25, 2023 LB Haarlem 2-3-4-13-16
Molengraaf, v.d. G.J.A., Biesboslaan 4, 5628 AA Eindhoven
3-5 (KL 1940-heden (KNIL), (NDVN-Korea)
Nieuwenhuijs, Ir. C.C.IJ., Schietboek 11, 4614 CT Bergen op Zoom
12 (papier-maché) en 18
Spek, M.F.M.A. v.d., Haarlemmerstraat 35a, 2312 DK Leiden
1, (Medische aspecten), Studentenweerbaarheid, Studentenverzet
Wilschut, E., Wittenburgerweg 138, 2244 CG Wassenaar 4-5-20

Overleden:
Het bestuur deelt met leedwezen mede dat is overleden:
Roo van Alderwerelt, J.K.H. de, Sportlaan 534, 2566 MG 's-Gravenhage

Nagekomen opzeggingen (per 1 jan. 1988):
Bruinen, J.Th.A., Frederik Hendrikstraat 39 5923 BJ Venlo

Adreswijziging (oude adres te vervangen door):
Carol, P. Schuitvlotstraat 3, 4331 SX Middelburg
Flier, W.M.H. v.d., 21 Drummond Close Haywards Heath West Sussex RH16 4 DB Engeland
Olie, G.H., De Zon 15, 1188 CE Amstelveen
Valette, J.G.A., Burg van Eetenstraat 2, 4306 CW Nieuwerkerk

Correcties:
Breedveld, H., Rode Klaver 27, 3069 DP Rotterdam
(in 2e opgave van wijz. is letter t abusievelijk in naam vermeld en postcode onjuist)
Tessers, H.E., Poptahof-Zuid 511, 2624 SG Delft
Belangstelling: 11 (spec. Ned. Indië)

Ledenbestand na 2e opgave van wijz. op ledenlijst van 1 sept. 1987: 452
3e Opgave van wijz. en aanv. op deze ledenlijst: + 7 - 2 = 5

Actuele leden per 21 januari 1988: 457

Themadag Documentatiegroep '40-'45

Op zaterdag 7 mei 1988 organiseert de Documentatiegroep '40-'45 een excursie naar Leeuwarden (Verzetsmuseum) en Kornwerderzand (Museum Afsluitdijk). De kosten, inclusief lunch en bustransport van Leeuwarden naar de Afsluitdijk en terug, bedragen ongeveer *f* 35,--.
Leden van 'Mars et Historia' die aan deze themadag willen deelnemen wordt verzocht zich te melden bij de secretaris Documentatiegroep, dhr. R. Roosnek, Egyptelaan 5, 2622 CK Delft, telnr.: 015-61 75 36.

INGEZONDEN MEDEDELING

23 april 1988 om 11.00 uur zal dr. F. Snapper, afdelingscorrespondent EERSTE WERELDOORLOG een lezing houden voor de Western Front Association over 'Enige aspecten betreffende het uitbreken van de Eerste Wereldoorlog'. Alle leden van het correspondentschap Eerste Wereldoorlog van de Nederlandse Vereniging ter beoefening van de Militaire Historie (Mars et Historia) worden hierbij uitgenodigd voor deze lezing, die gehouden zal worden in de gewelven van de Leeuwenbergkerk te Utrecht, ingang Schalkwijkstraat. Overige leden kunnen deze lezing bijwonen na introductie door:

dr. F. Snapper
Burg. Patijnlaan 136
2585 BM 's-Gravenhage
tel.: 070-507062 ná 15 maart

Filmdag 'Mars et Historia' Soesterberg, 9 april a.s.

Hierbij wordt U van harte uitgenodigd voor het bijwonen van de jaarlijkse filmdag van onze vereniging, die zal worden gehouden op zaterdag 9 april a.s. in het Militaire Luchtvaart Museum te Soesterberg.
Het programma luidt als volgt:
- Een lezing van de Kolonel der Mariniers bd. A.J. Hakkert over de gebeurtenissen in het voormalige Nederlands Nieuw Guinea gedurende de beginjaren 1960;
- Vertoning van enkele films over het KNIL van vóór 1942, verzorgd en ingeleid door Ir. W.L. Brocades Zaalberg;
- Vertoning van een aantal films uit de filmcollectie van de Sectie Militaire Geschiedenis van de Landmachtstaf over onder andere de Tradotrekker en het Nederlandse leger tijdens de mobilisatie 1939-1940.

Het programma begint om 10.30 uur en eindigt om ca. 15.00 uur.

Voor degenen die daar prijs op stellen is er gelegenheid om zich rond lunchtijd tegen betaling enkele belegde broodjes alsmede een aperitief te verschaffen.
Het Militaire Luchtvaartmuseum is gevestigd in het Kamp van Zeist, dat zich aan het einde van de Kampweg bevindt. Het is per openbaar vervoer te bereiken met de volgende busdiensten:
lijn 77: Baarn-Utrecht via Huis ter Heide en De Bilt. Halte Kampweg, Soesterberg;
lijn 52: Amersfoort-Utrecht via Laan van Vollenhove, Zeist. Halte 't Zwaantje, Soesterberg;
lijn 55 en 56 om en om:
lijn 55: Amersfoort-Driebergen via Busstation Zeist;
lijn 56: Amersfoort-Doorn-Wijk bij Duurstede via Busstation Zeist. In beide gevallen uitstappen bij Halte 't Zwaantje, Soesterberg.

J.v.H.

NASCHRIFT VAN DE REDACTIE:

Aangezien het Militaire Luchtvaart Museum op zaterdag is gesloten is het noodzakelijk dat op 9 april a.s. bij de wachtcommandant op het Kamp van Zeist een lijst aanwezig is met de namen van de filmdagbezoekers.
Komt u? Dan even een briefkaartje sturen aan J. van den Berg, Cronestein 85, 2804 EL GOUDA of bellen (na 19.00 uur) 01820-34 283. Op de briefkaart alleen vermelden: *Filmdag Mars et Historia en Uw naam.*
Hartelijk dank voor Uw medewerking en tot 9 april.
(Op 31 maart a.s. wordt in het kader van 75 jaar Koninklijke Luchtmacht een replica van een Fokker D-XXI aan het Militaire Luchtvaart Museum overgedragen. Op 9 april kunt U kennis nemen van dit unieke vliegtuig uit de meidagen van 1940.)

OPEN DAGEN KRIJGSMACHT 1988

28-29 mei: Mini-vlootdagen Amsterdam
1-2 juli: 75-jaar Koninklijke Luchtmacht Deelen
20-21 aug.: Koninklijke Landmacht
24-25 sept.: Mini-vlootdagen Rotterdam

Evenals in 1986 en 1987 zal ook dit jaar Mars et Historia zich weer op deze dagen presenteren. Doormiddel van het z.g. drieluik kunnen de bezoekers kennis nemen van onze verenigings-activiteiten.

Voor het beantwoorden van eventuele vragen en het geven van nadere informatie waren in de twee voorgaande jaren twee (bestuurs)leden aanwezig. De belasting ten aanzien van deze en tal van andere aktiviteiten is voor het bestuur echter te zwaar gebleken. Het bestuur zal het dan ook zeer op prijs stellen indien een aantal leden, bij voorkeur woonachtig in de regio waar de open dagen gehouden worden, hun medewerking willen verlenen.
Doormiddel van onderstaande antwoordstrook kunt U zich opgeven. Leden die zich eerder mondeling hebben aangemeld, worden vriendelijk verzocht eveneens de strook in te sturen.
Uw medewerking wordt door het bestuur op hoge prijs gesteld.

ANTWOORDSTROOK MEDEWERKING OPEN DAGEN 1988

Ondergetekende:

Naam: .....

Adres: .....

Woonplaats en postcode: .....

Telefoonnummer: .....

is bereid op de volgende open dagen medewerking te verlenen in de verenigingsstand:

.....

.....

.....

.....

Plaats: ..... Datum: ..... Handtekening: .....

Opsturen aan J. van den Berg, Cronestein 85, 2804 EL GOUDA.

Inhoudsopgave 'Mars et Historia', 21e jaargang 1987

ARTIKELEN
Diermascottes in het Nederlandse leger;
Ferocus, het everzwijn van 11 Pantserinfanteriebrigade, door F.W. van Steen,
september/oktober 1987, nummer 5, blz. 180 ev.
Donck, Uit het dagboek van luitenant; door C.A. Heshusius, deel XXXIV,
maart/april nummer 2, blz. 42 ev. deel XXXV,
september/oktober, nummer 5, blz. 161 ev.

Emblemen
Niet ingevoerde Baretemblemen, door B.C. Cats,
januari/februari 1987, nr. 1, blz. 20 ev.
juli/augustus, nr. 4, blz. 141 ev.
De mouwemblemen van 41, 42, en 43 Zelfstandige Infanterie Brigade en de omnummering tot resp. F-, F- en H-Brigade, door B.C. Cats,
maart/april 1987, nummer 2, blz. 63 ev. Rectificatie, mei/juni 1987, nr. 3, blz. 112.

Gedenktekens
Militaire Gedenktekens door J.A. Albarda,
Deel 24, mei/juni 1987, nr. 3, blz. 78 ev.
Deel 25, juli/augustus 1987, nr. 4, blz. 143 ev.
Deel 26, november/december 1987, nr. 6, blz. 191.

Korpsgeschiedenissen
Het 3e Regiment Infanterie 'Menno van Coehoorn', door H. Ringoir,
maart/april 1987, nr. 2, blz. 49 ev.

Krijgsgeschiedenis
Kozakken voor Utrecht door H. den Beer Poortugael,
mei/juni 1987, nr. 3, blz. 80 ev.
Wereldoorlog I: De Ware Schuldigen door J.H.J. Andriessen,
maart/april 1987, nr. 2 blz. 58 ev.
mei/juni 1987, nr. 3, blz. 94 ev.
De Gevechtswaarde van de Nederlandse Landmacht tegen het einde van de Eerste Wereldoorlog door Dr. F. Snapper,
januari/februari 1987, nr. 1, blz. 7 ev.
Engelands schuld aan de 1e Wereldoorlog door J.H.J. Andriessen, Reactie op het artikel van Dr. F. Snapper in het vierde lustrumnummer (nr. 5/1986),
juli/augustus 1987, nr. 4, blz. 127 ev.
De Slag bij Ramillies door F.L. baron van Hogendorp,
juli/augustus 1987, nr. 4, blz 136 ev.
De Marinelandingsdivisie tijdens de Eerste Atjeh Expeditie door Drs. W. Lutgert,
september/oktober 1987, nr. 5, blz 169.

Militariade door F.J. van Lier,
januari/februari 1987 1987 nr.1, blz. 4 ev.
maart/april 1987, nr. 2, blz. 40 ev.
mei/juni 1987, nr. 3, blz. 76 ev.
juli/augustus 1987 nr. 4, blz. 124 ev.
september/oktober 1987, nr. 5, blz. 160 ev.
november/december 1987, nr. 6, blz. 188 ev.

Muziek
Een Nederlandse mariniersmars in de Japanse volksmuziek door C.B. Nicolas, mei/juni 1987, nr. 3, blz. 104 ev.

Onderscheidingen
Herkenning van het Kruis voor belangrijke Krijgsverrichtingen een zaak van eikels, doppen, snoeren en stekels.
Verslag van een analyse van het Expeditie door F. Riemersma en E.A.J. van Egmond,
maart/april 1987, nr. 2, blz. 69 ev.

Postverzorging
Via clipper, censor en facteur Post voor een marineman, door M.K. Zaagman,
mei/juni 1987, nr. 3, blz. 83 ev.

Vestingbouw
Permanente versterkingbouw in Noord-Holland beschermd door J. Nuis,
januari/februari 1987, nr. 1, blz. 14 ev.

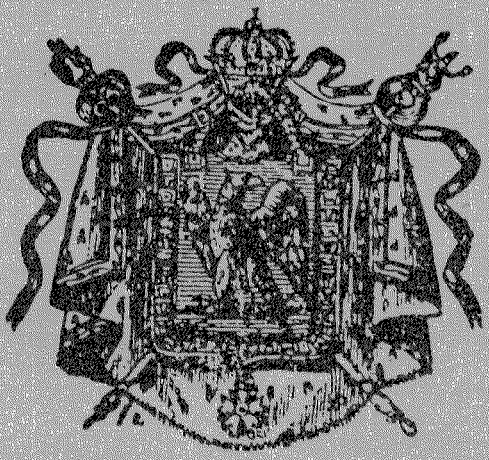
Voertuigen door C. Blijleven.
M-113, januari/februari 1987, nr. 1, blz. 23 ev.
Rectificatie M-113, juli/augustus 1987, nr. 4, blz. 140.
Gepantserde Jeeps, mei/juni 1987, nr. 3, blz. 108 ev.
Landsverk M-36 en M-38 pantserwagens, september/oktober 1987, nr. 5, blz. 175 ev.

De tweede SMV-ruilbeurs van dit jaar zal worden gehouden op **zondag 20 maart a.s.** van 11.15 tot ca. 16.30 uur in Sportcentrum 'DE BUN', Bovenweg 5 te Huizen (NH). De toegangsprijs is *f* 3,50 per persoon, kinderen onder de tien jaar en onder geleide gratis.
Militaria zoals uniformen, emblemen, medailles, hoofddeksels, helmen, uitrustingsstukken, sabels en bajonetten zullen er te zien, te ruil of tegen billijke prijzen te koop zijn. Er is een bar voor drankjes en hapjes de gehele dag aanwezig en voor de meegekomen gezinsleden is de bowlingbaan en het zwembad geopend; verder is voldoende parkeerruimte beschikbaar.
Alle leden van Mars et Historia en hun introducé(e)s zijn harte welkom. Sportcentrum 'DE BUN' is met openbaar vervoer bereikbaar met de NS tot station Naarden-Bussum en vandaar met de streekbus tot Huizen-Bovenweg; met eigen vervoer via de A1 tot de aansluiting A27, aldaar de borden Almere en daarna de afslag Huizen volgen.

Nadere informatie: tel.: 02159-18 116 (*na 18.00 uur*)

BOUTIQUE DE LA GRANDE ARMÉE

Het adres voor Historische Militaire en Civiele figuren, boeken, prenten, tijdschriften, wargame en alle verdere informatie op dit gebied.

geopend
Woensdag t/m Zaterdag
10.00 - 18.00 uur

W. C. J. EN I. S. SCHOPPEN

Willem de Zwijgerlaan 120
2582 EV Den Haag
Holland
Tel 070-541039

DE DONDERBUS

Inkoop Verkoop Ruil

Antieke wapens, Orden, Militaria, Uniformen, Uitrustingsstukken, Documentatie Eerste en Tweede Wereldoorlog. Aankopen van gehele verzamelingen.

Adres: Oostzeedijk beneden 231 A
3061 VW Rotterdam.
Geopend vrijdag 19-21 uur,
zaterdag 10-18 uur.
Telefoon: 010-4140267
01862-2338
3274 ZJ Blaaksedijk - NL